UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA DUGOTRAJNE IMOVINE NA FINANCIJSKI REZULTAT

Gulan, Antonia

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:044177

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA DUGOTRAJNE IMOVINE NA FINANCIJSKI REZULTAT

Mentor:

Prof. dr. sc. Branka Ramljak

Student:

Antonia Gulan

Broj indeksa:

2132079

Split, rujan 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD 1

1.1. Problem istraživanja 1

1.2. Ciljevi istraživanja 3

1.3. Metode istraživanja 3

1.4. Struktura diplomskog rada 4

2. TEORIJSKI ASPEKTI RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA 5

2.1. Pojam i obilježja računovodstvenih politika 6

2.2. Temelj računovodstvenih politika 9

2.2.1. Računovodstveni koncepti (pretpostavke) 10

2.2.2. Računovodstvena načela 11

2.2.3. Računovodstveni standardi 12

2.3. Područja primjene računovodstvenih politika 13

2.4. Promjene računovodstvenih politika 14

2.5. Zakonodavni okvir 16

2.5.1. Zakon o računovodstvu 17

2.5.2. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja/Međunarodni računovodstveni standardi 20

2.5.3. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 22

3. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE NA PODRUČJU DUGOTRAJNE IMOVINE 25

3.1. Računovodstvene politike na području dugotrajne nematerijalne imovine 27

3.1.1. Računovodstveni tretman softvera 31

3.1.2. Računovodstveni tretman goodwilla 31

3.2. Računovodstvene politike na području dugotrajne materijalne imovine 33

3.2.1. Računovodstveni tretman nekretnina postrojenja i opreme 34

3.2.2. Računovodstveni tretman ulaganja u nekretnine 36
3.2.3. Računovodstveni tretman poljoprivrede 39
3.2.4. Računovodstveni tretman amortizacije 41
4. UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA DUGOTRAJNE IMOVINE NA FINANCIJSKI REZULTAT 43
4.1. Istraživanje studijom slučaja na primjeru poduzeća „Koestlin d.d. tvornica keksa i vafla“ 43
4.1.1. Promjena računovodstvene politike iskazivanja zemljišta s modela troška na model revalorizacije na primjeru poduzeća Koestlin d.d. 47
4.1.2. Računovodstvene politike amortizacije na području dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine poduzeća Koestlin d.d. 51
4.2. Istraživanje na temelju uzorka 55
5. ZAKLJUČAK 62
LITERATURA 64
POPIS TABLICA I SLIKA 66
SAŽETAK 68
SUMMARY 69

1. UVOD

Poduzeće je pravna osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost s ciljem ostvarenja dobiti. Ono posluje u okruženju podložnom čestim promjenama koje je potrebno konstantno pratiti i prilagođavati im se na adekvatan način, te istovremeno težiti ostvarenju postavljenih planova i ciljeva definiranih poslovnom politikom. Njome se nastoji usmjeriti ponašanje poduzeća kako bi uspješno opstalo i razvijalo se na tržištu. Politika poduzeća donosi se na razini vrhovnog menadžmenta za važne poslovne funkcije poput nabave, proizvodnje, prodaje, financija i ostalih.

Računovodstvene politike su sastavni i vrlo bitan dio poslovnih politika poduzeća. One moraju biti oblikovane tako da pomažu ostvarenju ukupnih ciljeva društva. Zbog toga je važno da odgovorni za donošenje računovodstvenih politika dobro poznaju zakonsku regulativu i primjenu Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (u daljnjem tekstu: MSFI) i Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (u daljnjem tekstu: HSFI), kako bi ispravno prosudili primjena koje računovodstvene politike će biti u skladu s ostvarenjem ukupnih ciljeva poduzeća.

Dakle, u pripremi odluke o usvajanju računovodstvenih politika trebali bi sudjelovati menadžeri na svim razinama. Konačnu odluku o usvajanju računovodstvenih politika donosi uprava poduzeća, dok je provedba odluke na menadžeru financija i računovodstva.[1]

1.1. Problem istraživanja

Za uspješan proces upravljanja potreban je dobar upravljački informacijski sustav koji obrađuje brojne financijske i nefinancijske podatke te ih pretvara u informacije korisne donositeljima odluke. Najznačajniji dio tog sustava je računovodstveni informacijski sustav koji obrađuje financijske transakcije i podatke, te služi različitim razinama menadžmenta za donošenje odluka.

[1] Švigir, A. (2009): Računovodstvene politike i njihov utjecaj na poslovni i porezni rezultat, RRIF, RRIF Plus, Zagreb, str. 25.

Računovodstvo je „jezik poslovanja“, disciplina koja je usmjerena različitim vrstama korisnika. Informacije koje računovodstvo osigurava nužne su kako internim, tako i eksternim korisnicima prema kojima poduzeće ima odgovornost. Ista informacija za različite korisnike i razine odlučivanja ima različitu vrijednost. Zbog toga je u postupku prikupljanja, obrade i prezentiranja računovodstvenih informacija potrebno uvažavati zahtjeve korisnika, što znači da informacije moraju biti sastavljene i prezentirane na način koji će osigurati njihovu razumljivost i upotrebnu vrijednost.

Pritom se određena pravila i norme koje je računovodstvena profesija utvrdila moraju poštivati. Da bi se uspješno sudjelovalo i komuniciralo u poslovnoj zajednici treba jasno razumjeti računovodstvene pojmove. Prednost računovodstva u odnosu na druge sustave je u tome što ono može u sažetom obliku opisati odvijanje ekonomskih aktivnosti i njihove rezultate.

Računovodstveno praćenje promjena u poslovnim subjektima predstavlja složen i zahtjevan posao. Zbog toga je potrebno poznavanje računovodstvenih standarda, zakona i propisa koji se primjenjuju u poslovanju. Bez obzira na ubrzano razvijanje elektronske obrade podataka praksa zahtijeva prilagodbe u rješavanju različitih problema koji se stavljaju pred računovođe. Donose se novi propisi, mijenjaju se i dopunjuju zakoni, sve to iziskuje stalno izučavanje promjena bitnih za knjigovodstveno praćenje poslovnih događaja.

Računovodstveni informacijski sustav obuhvaća prikupljanje, obradu i upravljanje podacima, te generiranje prikupljenih informacija. Finalni računovodstveni proizvod su financijski izvještaji koji nastaju kao rezultat brojnih aktivnosti tijekom poslovne godine. Njihova važnost ogleda se u svrsi njihova sastavljanja, a to je prikaz informacija o financijskom položaju, uspješnosti i novčanim tokovima poslovnog subjekta koje služe širokom krugu korisnika u donošenju ekonomskih odluka.

No s obzirom na to da u ruke čitatelja stigne izvještaj koji sadrži isključivo završni rezultat odvijanja aktivnosti tijekom cijele poslovne godine, subjekt je dužan razjasniti stavke iz izvještaja. Upravo se u bilješkama prezentiraju informacije koje su služile kao osnova za sastavljanje financijskih izvještaja, kao i važnije računovodstvene politike koje su bitne za njihovo razumijevanje. Kod primjene računovodstvenih politika važna je dosljednost kroz razdoblja, osim ako novi standard ili tumačenje zahtijeva promjenu, ili ako bi promjena rezultirala pružanjem pouzdanijih i značajnijih informacija.

Dakle, prilikom sastavljanja financijskih izvještaja potrebno je uzeti u obzir sve poslovne događaje nastale unutar izvještajnog razdoblja kako bi se osigurao pouzdan prikaz financijskog rezultata i uspješnosti poslovnog subjekta.

1.2. Ciljevi istraživanja

Istraživanjem se nastoje detaljno analizirati financijski izvještaji velikih poduzeća u Republici Hrvatskoj, koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda, s ciljem utvrđivanja utjecaja računovodstvenih politika dugotrajne imovine koje poduzeća primjenjuju u svom poslovanju, te mogući utjecaj alternativnih politika na financijski rezultat.

Uzorak nad kojim će se vršiti testiranje obuhvaća sljedećih 7 poduzeća:

- Dukat d.d.
- Koestlin d.d.
- Kraš d.d.
- Ledo d.d.
- Podravka d.d.
- Zvečevo d.d.
- Zvijezda d.d.

Cilj je prihvatiti ili odbaciti hipotezu da računovodstvene politike dugotrajne imovine imaju utjecaj na ostvarenje financijskog rezultata. U teorijskom dijelu rada detaljno će se proučiti zakoni, standardi, propisi i pravila nadležni za problematiku računovodstvenih politika, dok će se u praktičnom dijelu istražiti postoji li razlika u primjeni računovodstvenih politika dugotrajne imovine među promatranim poduzećima, te kako potonje utječu na financijski rezultat.

1.3. Metode istraživanja

U izradi ovog rada provest će se teorijsko i empirijsko istraživanje.

U svrhu prikazivanja teorijskog dijela rada prikupit će se potrebna stručna literatura koja će se za potrebe pisanja metodom analize detaljno proučiti, metodom sinteze prikupljeni materijali povezat će se u jedinstvenu cjelinu, metodom kompilacije preuzet će se dio tuđih istraživanja, spoznaja, stavova i zaključaka, prilikom čega će se metodom apstrakcije odvojiti bitni od

nebitnih dijelova. Metoda deskripcije poslužit će kako bi se jednostavno opisale činjenice i procesi te potvrdila njihova veza i odnos. Također će se metodom studije slučaja istražiti definirani problem na konkretnom poduzeću.

Empirijski dio rada odradit će se na temelju sekundarnih podataka prikupljenih putem službenih web stranica Zagrebačke burze. Slučajnim odabirom u uzorak će biti izabrana poduzeća čije ćemo godišnje financijske izvještaje promatrati i testirati postavljenu hipotezu. Tim postupkom odredit će se da li podaci iz uzorka podupiru postavljenu hipotezu. Podaci će se obraditi koristeći matematičke metode primjenom matematičke logike, formula, simbola i operacija, te statističke metode koje podrazumijevaju prikupljanje, grupiranje i analiziranje podataka, tablični i grafički prikaz, donošenje zaključaka o prihvaćanju ili odbacivanju postavljene hipoteze s iznošenjem argumenata uz interpretaciju rezultata.

1.4. Struktura diplomskog rada

Ovaj diplomski rad sastojat će se od 5 cjelina uključujući uvod i zaključak.

U uvodnom dijelu rada definirat će se problem istraživanja, ciljevi istraživanja, bit će navedene metode koje će se koristiti u svrhu kvalitetnog provođenja istraživanja kao i struktura samog rada.

Drugi dio rada obuhvatit će teoretsku obradu računovodstvenih politika kao i zakonodavni okvir nadležan za računovodstvene politike.

Treći dio odnosit će se na teoretsku suštinu obrađivane teme gdje će se do detalja razraditi pojedine stavke dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine te pripadajuće računovodstvene politike.

Četvrta cjelina je empirijski dio u kojem će se obraditi utjecaj računovodstvenih politika na financijski rezultat koristeći metodu studije slučaja te provodeći istraživanje na temelju uzorka.

Posljednja cjelina predstavlja zaključak koji će se donijeti na temelju teorijskog dijela i provedenog istraživanja, te popis korištene literature, slika, tablica i grafova.

2. TEORIJSKI ASPEKTI RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Upravljanje poduzećem ili menadžment može se definirati kao proces rada s drugima i pomoću drugih na ostvarivanju ciljeva poduzeća u promjenjivoj okolini uz efektivnu i efikasnu upotrebu ograničenih resursa, dok je strateški menadžment skup poslovnih odluka i akcija koje određuju dugoročne karakteristike poduzeća. To je kontinuirani proces u poduzeću koji se razvija u drugoj polovici 20. stoljeća kada jača utjecaj eksterne okoline u procesu donošenja dugoročnih odluka. U tom kontekstu vrhovni je menadžment morao provoditi procese koji će osigurati optimalna rješenja s aspekta eksterne i interne okoline.[2] Strateški menadžment bavi se određivanjem vizije, misije i ciljeva poduzeća, strategije i politika, kao smjernica za poslovno ponašanje.

Znanje i vještina strateškog menadžmenta važna su osnovica za planiranje poslovanja, odnosno planiranje parametara poslovanja u promjenjivom okruženju. Upotreba strateškog planiranja i selekcija mogućih pravaca razvoja temelji se na ispitivanju važnosti vanjskih i unutrašnjih faktora i postaje ključni utjecaj poslovnih aktivnosti koje obavlja najviše poslovodstvo, odnosno rukovodeće osobe poduzeća u zajedništvu sa svojim timom.[3]

Procjena sadašnjeg trenutka osnovna je pretpostavka budućeg poslovanja, koja proizlazi iz stečenih iskustava, akumuliranih tijekom prijašnjeg poslovanja.[4] Menadžment poduzeća mora poslovnu politiku voditi strateški, tj. dugoročno na temelju pretpostavki o djelovanju dugoročnih utjecaja. Pritom definirana vizija služi za predviđanje odnosa, procesa i vrijednosti, planiranje ciljeva, pokretanje strategije i utvrđivanje politike.

Utvrđena politika predstavlja osnovu za odlučivanje, odnosno zauzete stavove menadžmenta o ključnim pitanjima poslovanja i razvoja. Politikom se preciziraju stavovi, načela, principi ili kriteriji po kojima će se usmjeravati odluke i akcije u poslovanju poduzeća. Definiraju se za sva važna područja poslovanja (istraživanje i razvoj, marketing, opskrba, proizvodnja, itd.) i označavaju stalne planske odluke koje se primjenjuju na sve situacije koje se ponavljaju. Prema tome, politike su unaprijed zauzeti stavovi u vezi s pitanjima koja će se pojaviti u poslovanju poduzeća i zahtijevati da se o njima donese odluka. Pomažu usmjeravanju

[2] Buble, M. (2006): Osnove menadžmenta, Sinergija, Zagreb, str. 109.
[3] Mencer, I. (2003): Strateški menadžment i poslovna politika, Vitagraf, str. 21.
[4] Mencer, I.: op. cit., str. 13.

poslovne aktivnosti k ciljevima, olakšavajući koordinaciju i kontrolu, te istodobno sprječavaju odstupanja od planiranih aktivnosti i unose element sređenosti u poslovanje poduzeća.[5]

U okvirima poduzeća politika proizlazi iz strategije i strukture poduzeća i predstavlja smjernice za donošenje poslovnih odluka. Politika organizacije je skup načela i smjernica koje osiguravaju upravljanje i donošenje odluka. Njima se određuje akcija za sva značajnija područja u poduzeću: nabavu, proizvodnju, marketing, financije, istraživanje i razvoj, kadrove i sl. Politikom se postiže koordinacija i kontrola poslovnih aktivnosti, odnosno teži se pravodobnom onemogućavanju odstupanja od zacrtanih aktivnosti koje pridonose ostvarivanju ciljeva ili pravodobnoj korekciji ciljeva i aktivnosti, ako se u realizaciji uočilo da prethodne odluke nisu povoljne.[6]

Politike poduzeća ne smiju biti usmjerene isključivo zadovoljavanju interesa vlasnika. One moraju biti oblikovane tako da zadovoljavaju, osim interesa potonjih, i interese menadžera, djelatnika, dobavljača, kupaca, dioničara i društva u cjelini. Usklađenost zasebnih poslovnih politika preduvjet je ispravnog rješavanja problema i dobrog poslovanja.

Poslovne politike su odrednice razvoja i poslovanja poduzeća. One predstavljaju orijentaciju koju poduzeće podržava. Odrediti poslovnu politiku poduzeća je zahtjevan posao, s obzirom na to da je sve što se predloži i prihvati eksperiment, tako dugo dok se ne desi u budućnosti. Jedina potvrda ispravnosti politike su događanja koja će se stvarno desiti u budućnosti. Ako se događanja ostvaruju kako je predviđeno, i ako ne nastupe značajnija odstupanja od prognoza, poslovna politika je kvalitetno odrađena.[7]

2.1. Pojam i obilježja računovodstvenih politika

Računovodstvene politike (*engl. accounting policies*) predstavljaju važan element financijskog izvještavanja jer upravo o izboru računovodstvenih politika izravno ovise objavljene računovodstvene informacije o imovini, obvezama, glavnici, prihodima, rashodima, dobitcima i gubitcima.[8]

[5] Buble, M.: op. cit., str. 91.
[6] Mencer, I.: op. cit., str. 97.
[7] Mencer, I.: op. cit., str. 122.
[8] Pervan, I. (2014): Materijali s predavanja, Kolegij: Računovodstveni standardi, Ekonomski fakultet, Split

Donošenje računovodstvenih politika podrazumijeva izbor računovodstvenih postupaka u okvirima mogućnosti koje dopuštaju računovodstveni standardi. Sve ono što nije dovoljno precizirano Međunarodnim računovodstvenim standardima i zakonom ili je namjerno ostavljeno na volju trgovačkim društvima, uređuje se u računovodstvenim politikama.[9]

Sam pojam računovodstvenih politika pojavio se u SAD-u pedesetih godina. Računovodstvene politike predstavljaju specifična načela i metode koje je menadžment izabrao u cilju realnog prikazivanja financijskog položaja, promjena financijskog položaja i rezultata poslovanja i koja su u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima.[10]

Nadležni standard koji definira računovodstvene politike je MRS 8 – *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške,* kojeg primjenjuju veliki poduzetnici, te istoimeni HSFI 3 koji regulira računovodstvene politike za mikro, male i srednje poduzetnike. Oba standarda jednako definiraju računovodstvene politike.

Točka 5 MRS-a 8 i točka 3.3. HSFI-a 3 navode da su računovodstvene politike posebna načela, osnove, dogovori, praksa i pravila koje primjenjuje subjekt/poduzetnik pri sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja.

Temeljno pitanje računovodstvenih politika je problematika procjene pozicija financijskih izvještaja. Mnogi računovodstvene politike smatraju elementom svjesnog utjecaja na financijski rezultat gdje se zakonom dozvoljene metode mogu koristiti u funkciji ostvarenja zacrtanih ciljeva.

Kako bi objavljeni financijski izvještaji bili realni i objektivni, prilikom njihova sastavljanja nužno se pridržavati računovodstvenih načela, standarda i politika.

Odgovornost za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja prvenstveno snosi menadžment subjekta, odnosno menadžment će odabrati i provoditi one računovodstvene politike koje će na najbolji mogući način - fer prikazati njihov financijski položaj, uspješnost poslovanja i novčane tokove.[11]

Računovodstvo predstavlja vrlo bitan dio informacijskog sustava jer obrađuje informacije koje služe kao osnova u procesu upravljanja i odlučivanja. Zbog toga je nužno da računovodstvene informacije, odnosno financijski izvještaji budu objektivni i realni, odnosno

[9] Belak, V., Vudrić, N.: op. cit., str. 21.
[10] Žager, K. et al.: op. cit., str. 102.
[11] Ramljak, B.: op. cit., str. 1.-2.

da vjerodostojno odražavaju stvarno poslovanje. U tom kontekstu računovodstvene politike imaju značajnu ulogu. Dobro poznavanje računovodstvenih politika uvjet je uspješnog provođenja poslovne politike. Prilikom izbora računovodstvenih politika uvijek se treba voditi postavljenim ciljevima poslovne politike poduzeća. Odnos računovodstvenih politika i poslovne politike u procesu upravljanja prikazan je na sljedećoj slici.

Slika 1: Odnos računovodstvenih politika i poslovne politike

Izvor: Žager, K. et. al. (2008): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 106.

Kao što sama slika prikazuje, a što je već prethodno navedeno, jasno se vidi da su računovodstvene politike instrument ostvarivanja poslovne politike.

Kako bi korisnici financijskih izvještaja što bolje razumjeli pozicije i podatke iskazane u financijskim izvještajima, nužno ih je upoznati sa svim značajnijim računovodstvenim politikama. Stoga MRS 1 navodi da se u bilješkama prezentiraju informacije o osnovi za sastavljanje financijskih izvještaja i određenim računovodstvenim politikama.[12]

U odlučivanju o tome da li određenu računovodstvenu politiku treba objaviti, rukovodstvo razmatra da li će objavljivanje pomoći korisnicima u razumijevanju načina na koji su transakcije, poslovni događaji i uvjeti utjecali na iskazanu financijsku uspješnost i financijski položaj. Objavljivanje određene računovodstvene politike je korisnicima osobito korisno kada su te politike izabrane iz alternativa koje dopuštaju MSFI-jevi.[13]

[12] MRS 1, t. 112
[13] MRS 1, t. 119

Također je prikladno objaviti svaku važnu računovodstvenu politiku koju MSFI-jevi ne nalažu izričito, ali koju je subjekt izabrao i primijenio u skladu s MRS-om 8.[14]

Subjekti obično u bilješkama navode sljedeće računovodstvene politike:[15]

1) konsolidacija financijskih izvještaja,
2) poslovna spajanja,
3) strane valute,
4) nekretnine, postrojenja i oprema,
5) nematerijalna imovina,
6) ulaganja u nekretnine,
7) biološka imovina,
8) financijska imovina,
9) najmovi,
10) zalihe,
11) dugotrajna imovina namijenjena prodaji,
12) potraživanja od kupaca,
13) tekući i odgođeni porezi,
14) rezerviranja,
15) posudbe,
16) priznavanje prihoda.

2.2. Temelj računovodstvenih politika

Prilikom objavljivanja financijskih izvještaja pažnja treba biti usmjerena na pravila njihova sastavljanja i prezentiranja, pri čemu je najvažnije poštivati računovodstvene koncepte (pretpostavke) i računovodstvena načela.

Najpoznatiji i najpriznatiji sustav računovodstvenih načela su tzv. GAAP-ovi (General Accepted Accounting Principles) koji su razvijeni u SAD-u s ciljem definiranja jedinstvenih pravila sastavljanja financijskih izvještaja kako bi se omogućila njihova pouzdanost i

[14] MRS 1, t. 121
[15] Pervan, I. (2014): op. cit., str. 3.

međusobna usporedivost. Taj se sustav sastoji od općeprihvaćenih koncepata (pretpostavki), načela i postupaka, a njihovo značenje je sljedeće:[16]

- **Općeprihvaćeni koncepti** predstavljaju određene pretpostavke, odnosno teoretske osnove za interpretiranje financijskih izvještaja.
- **Općeprihvaćena načela** pomažu u procjeni, bilježenju i izvještavanju o poslovnim aktivnostima. Ona predstavljaju pravila koja se primjenjuju prilikom sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja.
- **Općeprihvaćeni postupci** vezani su uz primjenu različitih metoda obrade podataka radi dobivanja računovodstvenih informacija i računovodstvenog izvještavanja.

2.2.1. Računovodstveni koncepti (pretpostavke)

Općeprihvaćeni računovodstveni koncepti su sljedeći:[17]

Koncept poslovnog subjekta podrazumijeva da je poduzeće samostalna cjelina, neovisno o drugim poduzećima i vlasnicima. Prilikom sastavljanja financijskih izvještaja ono uključuje samo one transakcije koje se odnose na poslovanje toga poduzeća, neovisno o osobnim transakcijama vlasnika ili njihovoj osobnoj imovini.

Koncept vremenske neograničenosti poslovanja ili stvarnog kontinuiteta polazi od pretpostavke da će poduzeće poslovati neograničeno te da neće znatno smanjivati opseg poslovanja, čak i u situaciji poslovanja s gubitkom.

Koncept stabilne valute ili stabilne novčane jedinice polazi od pretpostavke da se kupovna snaga novčane jedinice tijekom vremena ne mijenja, a predmet računovodstvenog izvještavanja su prvenstveno one kategorije i transakcije koje se mogu izraziti u novcu.

Koncept određenog vremena ili obračunskog razdoblja zahtijeva financijsko izvještavanje u određenom vremenskom intervalu. To može biti mjesec, kvartal, godina ili neko drugo obračunsko razdoblje. Kako bi se osigurale relevantne i pravodobne informacije internim i eksternim korisnicima, nužno je skraćivanje vremenskih intervala izvještavanja.

[16] Žager, K. et al.: op. cit., str. 107.-109.
[17] Žager, K. et al.: op. cit., str. 108.-109.

2.2.2. Računovodstvena načela

U nastavku se navode temeljna računovodstvena načela uz kratka objašnjenja:[18]

Načelo troška nabave ili nabavne vrijednosti zahtijeva da se evidencija poslovnih događaja zasniva na nabavnoj vrijednosti tj. trošku nabave ili trošku proizvodnje. Osnovica za utvrđivanje nabavne vrijednosti je stvarni novčani izdatak koji je nastao ili će nastati zbog plaćanja obveze pri nabavi ili proizvodnji određene imovine.

Načelo objektivnosti zahtijeva da financijski izvještaji budu sastavljeni na osnovi objektivnih i originalnih podataka koji su dokumentirani. Kao objektivna vrijednost u tradicionalnom pristupu računovodstvu priznaje se nabavna vrijednosti, dok se u suvremenom pristupu računovodstvu pažnja posvećuje tzv. fer vrijednosti, koja nije utemeljena u stvarnim troškovima nabave i objektivnoj knjigovodstvenoj vrijednosti.

Načelo realizacije tj. stjecanja prihoda zahtijeva da se prihodi priznaju onda kada su stvarno nastali, tj. kada je nastao događaj, a ne onda kada je novac stvarno primljen. Dakle prihodi se unose u financijske izvještaje u onom obračunskom razdoblju kad su nastali, bez obzira jesu li potraživanja na osnovu kojih je nastao prihod naplaćena. Po istom principu se evidentiraju rashodi.

Načelo sučeljavanja prihoda i rashoda usko je vezano uz prethodno načelo. Razlika prihoda i rashoda predstavlja poslovni rezultat, koji u zavisnosti od toga koja je kategorija veća, može biti dobit ili gubitak.

Načelo materijalnosti ili značajnosti zahtijeva da u financijskim izvještajima budu sadržane sve značajne informacije, kako bi se stvorila realna slika o promatranom poduzeću. Značajnom informacijom smatraju se one informacije čije bi izostavljanje moglo korisnika financijskih izvještaja navesti na krivu odluku ili krivu prosudbu.

Načelo potpunosti također je usko povezano s prethodnim načelom. Ono zahtijeva da financijski izvještaji sadrže sve relevantne informacije potrebne za ocjenu poslovanja poduzeća, što znači da nijedna važna informacija ne smije biti izostavljena.

Načelo dosljednosti ili konzistentnosti zahtijeva dosljednu primjenu pravila i postupaka usvojenih za potrebe sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. Poslovni događaji

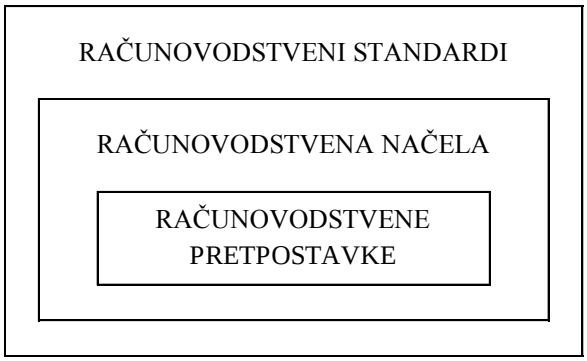
[18] Žager, K. et al.: op. cit., str. 109.-112.

moraju se, iz razdoblja u razdoblje, evidentirati prema unaprijed utvrđenim pravilima. Ovo načelo se prije svega odnosi na odabrane računovodstvene politike, što je ujedno i preduvjet usporedivosti financijskih izvještaja tijekom više obračunskih razdoblja.

Načelo opreznosti ili razboritosti kako je neizvjesnost sastavni dio poslovanja, posebice kada se radi o poslovanju u budućnosti, od računovodstva se očekuje da određenim postupcima pridonese smanjenju takve neizvjesnosti.

2.2.3. Računovodstveni standardi

Računovodstvena načela prihvatile su mnoge zemlje u svijetu. Daljnjom obradom računovodstvenih načela i nastojanjem olakšanja njihove primjene, postupno nastaju računovodstveni standardi i zakonski propisi. Računovodstvena načela čine osnovu za utvrđivanje računovodstvenih standarda, što je prikazano na sljedećoj slici.

Slika 2: Odnos računovodstvenih pretpostavki, načela i standarda

Izvor: Žager, K. et. al. (2008): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 112.

U uvjetima sve veće internacionalizacije poslovanja vrlo logičnim čini se razvoj međunarodnih standarda na polju računovodstva, u koje se ugrađuje međunarodna praksa s ciljem olakšavanja poslovne komunikacije među subjektima.

U takvim uvjetima financijski izvještaji dobivaju na značenju jer oni predstavljaju osnovni izvor informacija zainteresiranim korisnicima u procesu donošenja poslovnih odluka. Stoga je bitno da su informacije u izvještajima temeljene na načelima i standardima koja su međunarodno prepoznatljiva, te da su te informacije usporedive odnosno komparabilne. Rješenje za ispunjenje navedenih zahtjeva nalazi se u primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda.

S ciljem harmonizacije računovodstva diljem svijeta osnovan je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde 1973. godine. Ideja Odbora bila je razviti računovodstvene standarde koji će se temeljiti na međunarodnoj praksi i čije će se odredbe koristiti prilikom sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. Možemo reći da standardi predstavljaju kompromis računovodstvenih rješenja brojnih država.

Prvi Međunarodni računovodstveni standardi objavljeni su 1975. godine, a primjenjuju se od 1976. Tijekom godina standardi su se mijenjali i prilagođavali promjenama u okruženju, dodavali su se novi, a neki od postojećih stavljali su se izvan snage. 2004. godine promijenili su naziv u Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Od tada pa do danas MSFI-je je prihvatio veliki broj zemalja, bilo kao temelj za stvaranje vlastitih standarda ili kao regulativu koju primjenjuju.

Određeni broj zemalja razvio je i vlastite nacionalne standarde, a među njima i Republika Hrvatska. Zakonom o računovodstvu iz 2008. godine propisana je obveza primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, koji uređuju poslovanje mikro, malih i srednjih poduzetnika, dok ostali primjenjuju MSFI.

U Hrvatskoj je trenutno na snazi 12 MSFI, 29 MRS, te 17 HSFI[19].

2.3.Područja primjene računovodstvenih politika

Procjena pozicija financijskih izvještaja temeljno je pitanje računovodstvenih politika i jedno od najsofisticiranijih pitanja i problema računovodstva. Računovodstvena regulativa obično dopušta primjenu različitih metoda i postupaka procjene pozicija financijskih izvještaja. Primjena različitih metoda i postupaka rezultira i različitim vrijednostima osnovnih elemenata izvještaja – imovine, obveza, kapitala, prihoda, rashoda i financijskog rezultata. Ta činjenica nužno nalaže da se prilikom ocjene financijskog položaja i uspješnosti poslovanja mora voditi računa i o tome koje su računovodstvene metode i postupci primijenjeni i kakav je njihov utjecaj na iskazivanje vrijednosti osnovnih elemenata financijskih izvještaja.[20]

[19] Odbor za standarde financijskog izvještavanja, dostupno na: http://www.osfi.hr/ , [20.05.2016.]
[20] Žager, K. et al.: op. cit., str. 118.

Područja primjene računovodstvenih politika iznimno su široka, a odluka o njihovom odabiru prepuštena je menadžmentu odnosno upravi društva. Zadatak računovodstva je da odabrane politike primijeni u sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja.

Prilikom odabira mora se uzeti u obzir da računovodstvene politike moraju objektivno i realno prikazivati financijski položaj i rezultat poslovanja, a računovodstvo se mora pobrinuti da se one dosljedno primjenjuju kroz razdoblja.

Subjekti su dužni u bilješkama objaviti važnije računovodstvene politike koje su korištene prilikom sastavljanja izvještaja. MRS 8 propisuje kriterije za izbor i mijenjanje računovodstvenih politika, međutim kada je neki standard posebno primjenjiv na određenu transakciju, drugi događaj ili okolnost, računovodstvena politika primijenjena na tu stavku bit će određena primjenjivanjem tog MSFI-a.[21]

Dakle, MRS 8 okvirno propisuje način izbora i primjene računovodstvenih politika, dosljednost u njihovoj primjeni, promjene politika i postupke koji nastaju uslijed istih, te objavljivanja politika. Dopuštene računovodstvene politike propisuju standardi koji su nadležni za određene transakcije ili stavke izvještaja.

Područja primjene računovodstvenih politika su sljedeća: iskazivanje dugotrajne imovine, amortizacija dugotrajne imovine, iskazivanje dugotrajnih potraživanja, iskazivanje i procjenjivanje zaliha, kratkotrajne financijske imovine, kratkotrajnih potraživanja, dugoročnih rezerviranja, obveza, priznavanja prihoda i otpisa potraživanja, poslovnih spajanja, najmova, troškova istraživanja i razvoja, troškova posudbe, poreza, kapitala i brojne druge.

U sljedećem poglavlju bit će više govora o računovodstvenim politikama dugotrajne imovine s posebnim naglaskom na politike nematerijalne i materijalne imovine.

2.4. Promjene računovodstvenih politika

Financijski izvještaji sastavljaju se na temelju usvojenih računovodstvenih politika. Temeljem načela dosljednosti jednom usvojene računovodstvene politike potrebno je dosljedno

[21] MRS 8, t. 7

primjenjivati iz razdoblja u razdoblje. No, u određenim slučajevima može doći do promjene prethodno usvojene računovodstvene politike.[22]

Promjene računovodstvenih politika odnose se na promjene mjerenja i iskazivanja koje se odnose na istu poziciju, odnosno na istu transakciju. MRS 8 dopušta promjenu računovodstvene politike samo u slučajevima kada:

- promjenu zahtijeva novi Standard ili Tumačenje,
- promjena rezultira pouzdanijim i značajnijim financijskim informacijama o financijskom rezultatu, financijskoj poziciji i novčanim tokovima.

Izbor nove računovodstvene politike znači da će u razdoblju promjene doći i do promjene rezultata poslovanja, i to ne zbog stvarnih transakcija, već zbog promjene metode obračuna. Za korisnike financijskih izvještaja važno je znati ne samo da je došlo do promjene metode, već i koliki je utjecaj te promjene na iskazanu uspješnost poslovanja, odnosno financijski položaj poduzeća. Stoga se u bilješkama uz financijske izvještaje u pravilu retroaktivno prikazuje primjena nove računovodstvene politike.[23]

Međutim subjekt je dužan iz razdoblja u razdoblje koristiti iste računovodstvene politike kako bi bila zadovoljena karakteristika usporedivosti financijskih izvještaja, kroz vrijeme i među drugim subjektima. Promjena računovodstvenih politika narušava načelo usporedivosti, stoga MRS 8 propisuje način primjene promjena novih politika:

- **retroaktivna primjena od početka**, ako je to moguće, kao da se nova računovodstvena politika oduvijek primjenjivala,
- **retroaktivna primjena od najranijeg razdoblja za koje se može primijeniti** u slučaju kada je potpuna retroaktivna primjena neizvediva – tzv. ograničena retroaktivna primjena.

U praksi se mogu javiti slučajevi kada novu računovodstvenu politiku uopće nije moguće retroaktivno primijeniti zbog nedostatka potrebnih informacija i tada se ona primjenjuje od tekućeg razdoblja.

U slučajevima promjena računovodstvenih politika potrebno je u bilješkama navesti novu računovodstvenu politiku i objaviti razloge promjene. Također je nužno retroaktivno objaviti

[22] Žager, K. et al.: op. cit., str. 155.
[23] Žager, K. et al.: op. cit., str. 155.

iznos usklađivanja za svaku stavku financijskih izvještaja na koju ima učinak, a ukoliko je to neizvedivo, tada treba obrazložiti okolnosti i razloge takve odluke te vrijeme od kada se primjenjuju nove računovodstvene politike.

2.5. Zakonodavni okvir

Računovodstvo i financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj uređeno je brojnim propisima. To su Zakon o računovodstvu, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, Zakon o trgovačkim društvima, Pravilnik o načinu rada Odbora za standarde financijskog izvještavanja, Zakon o trgovačkim društvima, razni porezni propisi i brojni drugi. Računovodstveni sustav punopravnih članica EU, kao i zemalja kandidatkinja, također ovisi o uredbama[24], direktivama[25] i smjernicama koje donosi zakonodavstvo EU. Iz navedenog moguće je zaključiti da postoje brojni propisi koji uređuju ponašanje poduzetnika.

Temeljne promjene u računovodstvenom sustavu RH dogodile su se 1993. godine kada je donesen Zakon o računovodstvu i uvedena obveza primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda za sva poduzeća bez obzira na njihovu veličinu. Složenost navedene regulative i problemi u praktičnoj primjeni doveli su do izrade nacionalnih standarda financijskog izvještavanja koji su primarno namijenjeni malim i srednjim poduzećima. Upravo računovodstvena načela, standardi i zakonski propisi čine neizostavni dio normativnog okvira računovodstva. Njihova kvaliteta utječe na kvalitetu financijskog izvještavanja, a time i na kvalitetu računovodstvenih informacija temeljem kojih se donose važne poslovne odluke.[26]

U nastavku ćemo se osvrnuti na Zakon o računovodstvu, Međunarodne standarde financijskog izvještavanja i Hrvatske standarde financijskog izvještavanja.

[24] Uredbe imaju obvezujuću primjenu u svim državama članicama EU, kao i zemljama kandidatkinjama.
[25] Direktive su propisi koje obveznici nisu dužni izravno primjenjivati, već nacionalni okvir financijskog izvještavanja treba biti s njima usklađen.
[26] Žager, K., Dečman, N. (2015): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, str. V.

2.5.1. Zakon o računovodstvu

Zakon o računovodstvu je temeljni akt koji regulira računovodstvo i korporativno izvještavanje u Republici Hrvatskoj, a njegova primjena je započela 1. siječnja 1993. godine. Od tada pa do danas došlo je do niza izmjena i usklađivanja njegovih odredbi s novim tekovinama modernog poslovanja i prilagođavanja Zakona zahtjevima Europske unije.

Od 1. siječnja 2016. godine stupile su na snagu odredbe novog Zakona o računovodstvu (NN 78/15), čije su pojedine odredbe izmijenjene i prije početka primjene, Uredbom o izmjenama i dopunama novog Zakona o računovodstvu (NN 134/15). Odredbe ovog Zakona dužni su primjenjivati poduzetnici i svaka pravna i fizička osoba koja je obveznik poreza na dobit. Međutim, za izvještajna razdoblja koja su započela prije 1. siječnja 2016., primjenjuju se odredbe starog Zakona o računovodstvu (NN 109/07, 54/13 i 121/14).

Novim se Zakonom želi povećati transparentnost velikih poduzetnika, te također povećati konkurentnost malih i srednjih poduzetnika.

Poduzetnik je dužan prikupljati i sastavljati knjigovodstvene isprave, voditi poslovne knjige, te sastavljati financijske izvještaje sukladno ovom Zakonu i na temelju njega donesenim propisima, poštujući pri tome standarde financijskog izvještavanja te temeljna načela urednog računovodstva.[27]

Ovim Zakonom uređuje se računovodstvo poduzetnika i grupa poduzetnika, razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, knjigovodstvene isprave i poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja i tijelo za donošenje standarda financijskog izvještavanja, godišnji financijski izvještaji i konsolidacija godišnjih financijskih izvještaja, izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, revizija godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, sadržaj godišnjeg izvješća, javna objava godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora.[28]

Sve države članice EU bile su u obvezi u svoje nacionalne računovodstvene sustave ugraditi odredbe nove računovodstvene Direktive 2013/34/EU. Ona je zamijenila dosadašnju četvrtu i sedmu Direktivu. Dakle, ovim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenose pravni akti Europske Unije:[29]

[27] ZOR, čl. 7, st. 2
[28] ZOR, čl. 1.
[29] ZOR, čl. 2.

- Direktiva 2013/34/EU – o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća
- Direktiva 2012/17/EU – u vezi s povezivanjem središnjih registara, trgovačkih registara i registra trgovačkih društava
- Direktiva 2009/101/EZ – o usklađivanju zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i trećih strana, države članice zahtijevaju za trgovačka društva
- Direktiva 2006/43/EZ – o zakonom propisanim revizijama godišnjih financijskih izvješća i konsolidiranih financijskih izvještaja
- Jedanaesta direktiva Vijeća 89/666/EEZ – o zahtjevima objavljivanja podataka u vezi s podružnicama koje su u nekoj državi članici otvorile određene vrste trgovačkog društva u skladu sa zakonima druge države
- Provođenje Uredbe (EZ) br. 1606/2002 – o primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Odredbe ovog Zakona dužni su primjenjivati poduzetnici koji se razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike, ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:

a) iznos ukupne aktive
b) iznos prihoda
c) prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.[30]

Novi ZOR uz postojeće kategorije poduzetnika koji su mali, srednji i veliki, uvodi novu kategoriju koja se naziva mikropoduzetnici. Za sve skupine poduzetnika kriteriji za razvrstavanje navedeni su u Tablici 1, s tim da se u velike poduzetnike, osim onih koji zadovoljavaju navedene kriterije, svrstavaju i banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing društva, mirovinska društva i brojni drugi.[31]

[30] ZOR, čl. 5.
[31] Detaljnije u ZOR, čl. 5, st. 2.

Tablica 1: Kriterij za klasifikaciju poduzetnika prema novom ZOR-u

	MIKROPODUZETNICI (ne prelaze dva od tri kriterija)	MALI PODUZETNICI (ne prelaze dva od tri kriterija)	SREDNJI PODUZETNICI (ne prelaze dva od tri kriterija)	VELIKI PODUZETNICI (prelaze dva od tri kriterija)
Ukupna aktiva	2.600.000,00 kn	30.000.000,00 kn	150.000.000,00 kn	150.000.000,00 kn
Iznos prihoda	5.200.000,00 kn	60.000.000,00 kn	300.000.000,00 kn	300.000.000,00 kn
Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine	10	50	250	250

Izvor: Cirkveni Filipović, T. (2016): Izmjene i dopune novog Zakona o računovodstvu, RRIF, br. 1/16, Zagreb, str. 20.

Mikro, mali i srednji poduzetnici dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, dok su veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa dužni sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

Uz kriterije za klasifikaciju pojedinačnih poduzetnika, novi ZOR propisuje i kriterije za klasifikaciju grupa poduzetnika prema njihovoj veličini na male, srednje i velike grupe ovisno o pokazateljima utvrđenim na konsolidiranoj osnovi. Kriteriji razvrstavanja navedeni su u Tablici 2. Grupe se sastoje od matičnih i ovisnih društava koja ulaze u konsolidaciju, a razvrstavaju se na temelju:

a) iznosa ukupne aktive
b) iznosa prihoda
c) prosječnog broja radnika tijekom poslovne godine.

Tablica 2: Kriterij za klasifikaciju grupa poduzetnika prema novom ZOR-u

	MALE GRUPE (ne prelaze dva od tri kriterija)	SREDNJE GRUPE (ne prelaze dva od tri kriterija)	VELIKE GRUPE (prelaze dva od tri kriterija)
Ukupna aktiva	30.000.000,00 kn	150.000.000,00 kn	150.000.000,00 kn
Prihod	60.000.000,00 kn	300.000.000,00 kn	300.000.000,00 kn
Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine	50	250	250

Izvor: Cirkveni Filipović, T. (2016): Izmjene i dopune novog Zakona o računovodstvu, RRIF, br. 1/16, Zagreb, str. 21.

Ovisno društvo, odnosno društvo kći koje je obveznik primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, a čije matično društvo sastavlja i prezentira konsolidirane financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, može odlučiti da svoje godišnje financijske izvještaje sastavlja i prezentira primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.[32]

Jedna od značajnih novina posljednje izmjene Zakona o računovodstvu odnosi se na primjenu jedinstvenog kontnog (računskog) plana za poduzetnike, čija je primjena odgođena Uredbom o izmjenama i dopunama novog Zakona o računovodstvu, do 01. siječnja 2017. Odgoda primjene rezultat je pritiska javnosti na Ministarstvo financija zbog visokih troškova i kratkog roka za njegovu implementaciju. Veliki dio stručne javnosti ne slaže se s odlukom o uvođenju jedinstvenog kontnog plana, a takav stav opravdava činjenica da je u većini zemalja članica EU oblikovanje kontnog plana slobodno, što nas navodi na zaključak da se ovom odlukom naš računovodstveni sustav vraća korak unatrag. Dakle, svi poduzetnici dužni su prilagoditi postojeće kontne planove s početkom 2016. godine, a u 2017. bit će u obvezi primjenjivati ga. Jedino što je prepušteno poduzetnicima je oblikovanje analitičkih konta u skladu s potrebama njihova poslovanja.

2.5.2. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja/Međunarodni računovodstveni standardi

Međunarodni računovodstveni standardi razvijeni su s ciljem osiguranja transparentnosti i usporedivosti financijskih izvještaja i učinkovitog funkcioniranja tržišta kapitala na međunarodnoj razini. Razvio ih je Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde koji je osnovan 1973. godine. Od tada pa do danas standardi su se prilagođavali promjenama suvremenog poslovanja te su 2004. godine promijenili naziv u Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Do danas je veliki broj zemalja prihvatio upravo međunarodne računovodstvene standarde. To se prije svega odnosi na one zemlje odnosno poduzeća koja djeluju globalno i koja su prisutna na tržištu kapitala.[33]

Hrvatska je primjenu MRS prihvatila 1993., s ciljem da financijski izvještaji nacionalnih poduzeća postanu usporedivi i razumljivi na međunarodnoj razini. Oni su se do 2008.

[32] ZOR, čl. 17, st. 4.
[33] Žager, K., Dečman, N.: op. cit., str. 102.

primjenjivali na sve poduzetnike u Republici Hrvatskoj. Kada je riječ o primjeni MSFI-a u RH, može se reći da je riječ o zbilja respektabilnom razdoblju koje traje 23 godine.

Poduzetnici se dijele na one koji primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja i one koji primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja, ovisno o veličini poduzetnika[34]. MSFI primjenjuju veliki poduzetnici čije su dionice ili dužnički vrijednosni papiri uvršteni na organizirano tržište vrijednosnih papira. Još su to i banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing društva, mirovinska društva i brojni drugi, dok HSFI primjenjuju mikro, mali i srednji poduzetnici. Međutim nije uvijek bilo tako. Punih 15 godina, sve do 2008. u Hrvatskoj su se primjenjivali samo MSFI.

Da postoje problemi u primjeni punog seta MSFI-a tzv. „velikih standarda", potvrdio je i Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde te je 2009. god. izradio posebne Međunarodne standarde za mala i srednja poduzeća – MSFI za MSP. Neke zemlje, u pravilu manje razvijene, odmah su prihvatile te standarde i svoja mala i srednja poduzeća obvezala na njihovu primjenu.[35]

Problematika koju uređuju standardi vrlo je složena i podložna promjenama sukladno onima koje se javljaju na međunarodnom tržištu. Stoga je jasno da sadržaj standarda nije statičan već se shodno navedenim promjenama mijenjaju i njihove odrednice. MSFI-e, njihove dopune i povezana tumačenja uređuje Europska komisija i objavljuje u službenom listu EU-a.[36]

MSFI-ji koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj više se ne objavljuju u Narodnim novinama, već su definirani u Uredbi Europske komisije br. 1126/2008 od 3. studenog 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća.Trenutačno je na snazi 12 MSFI-a i 29 MRS-ova.

Realno je očekivati nove standarde ili promjene postojećih standarda u budućnosti kako bi se osigurala veća transparentnost i usporedivost financijskih izvještaja. Stoga je nužno da osobe odgovorne za financijsko izvještavanje u društvima kontinuirano prate rad Odbora, promjene i dodatke kako bi osigurali usklađenost financijskih izvještaja s novim promjenama.

[34] Kriteriji za klasifikaciju poduzetnika navedeni u Tablici 1.
[35] Žager, K., Dečman, N.: op. cit., str. 103.
[36] Štahan, M. et. al. (2014): Računovodstvo trgovačkih društava prema HSFI i MSFI, Tiskara Zelina d.d., Sveti Ivan Zelina, str. 30.

MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške u domeni računovodstvenih politika propisuju kriterije za izbor i njihovo mijenjanje, zajedno s računovodstvenim postupkom i objavljivanjem promjena. Standardom se nastoji poboljšati važnost i usporedivost financijskih izvještaja, kako kroz razdoblja, tako i u odnosu na druge subjekte.[37]

Iako MRS 8 definira računovodstvene politike, njegove odredbe odnose se na određivanje izbora, primjene, promjena i objavljivanja politika u općenitom smislu, dok se na transakcije na koje je primjenjiv neki drugi standard, računovodstvene politike određuju primjenom tog MSFI-a.[38]

2.5.3. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja

U posljednje vrijeme sve se veći naglasak stavlja na razvoj malog i srednjeg gospodarstva. O značaju malih i srednjih poduzeća govori i činjenica da u većini zemalja njihov udio u ukupnom broju registriranih subjekata čini više od 95%. U Republici Hrvatskoj od ukupnog broja registriranih subjekata 99,7% pripada upravo skupini malih i srednjih poduzeća. Njihov značaj, osim u zapošljavanju velikog broja ljudi ogleda se i u stvaranju značajne dodane vrijednosti koja doprinosi povećanju društvenog bruto proizvoda. Stoga je i razumljiv interes regulatora, kao i investitora i kreditora za ovaj segment poduzetništva. Kako bi uspješnost poslovanja bila što bolja poslovni procesi koji se događaju u malim i srednjim poduzećima ne smiju biti prepušteni stihiji već to treba biti kontroliran i usmjeravan proces. To ujedno znači da je posebnu pozornost potrebno usmjeriti i na osiguravanje kvalitetne informacijske podloge za potrebe upravljanja, a samim time i na njihov računovodstveni sustav i financijsko izvještavanje.[39]

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja predstavljaju nacionalne standarde koji reguliraju prethodno navedenu sferu poduzetništva u RH. HSFI su računovodstvena načela i pravila priznavanja, mjerenja i klasifikacije poslovnih događaja te sastavljanja i prezentiranja

[37] MRS 8, t. 1.
[38] MRS 8, t. 7.
[39] Žager, K., Dečman, N.: op. cit., str. V.

financijskih izvještaja koje donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja u skladu sa Zakonom o računovodstvu.[40]

Odbor za standarde financijskog izvještavanja je stručno tijelo koje donosi HSFI, objavljuje ih u Narodnim novinama, daje tumačenja njihove primjene kada je to potrebno i obavlja brojne druge poslove. Odbor se sastoji od 9 članova, čiji mandat traje 5 godina, predlaže ih ministar financija, a imenuje ih i razrješava Vlada RH.[41]

Obveznici primjene HSFI-a su mikro, mali i srednji poduzetnici čiji vrijednosni papiri ne kotiraju na tržištu kapitala[42]. Primjena HSFI-a započela je 01.siječnja 2008. godine. Obveza donošenja HSFI-a bila je posljedica zahtjeva EU prilikom priprema Hrvatske za pristupanje u njezino članstvo. HSFI se temelje na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, MRS/MSFI i Direktivama EU, kojima se nastoje ujednačiti računovodstveni propisi svih država članica. Uvođenje HSFI-a rezultira uvođenjem novih računovodstvenih postupaka koji ranije u hrvatskoj praksi nisu bili primjenjivani.

Situacija je takva da je broj subjekata obveznika primjene HSFI-a znatno veći nego što je broj subjekata obveznika primjene MSFI-a. Međutim HSFI su jednostavni i malog opsega, a njihove odredbe nisu detaljno razjašnjene stoga je nužno da i oni subjekti koji nisu u obvezi primjenjivati MSFI ipak prate njihov razvoj, te rješenja koja nisu sadržana u HSFI-ma pronalaze u odredbama MSFI-a.

Također kritika na račun HSFI-a je ta da su oni u pojedinim područjima zahtjevniji ili manje fleksibilni u odnosu na MSFI. Isto tako, od uvođenja HSFI gotovo da se nisu mijenjali, odnosno ažurirali i usavršavali. Posljednje izmjene HSFI su doživjeli 01. siječnja 2016. s ciljem usklađivanja s Direktivom 2013/34/EU. Izmijenjeni standardi objavljeni su u NN 86/15, a ranija Odluka o objavljivanju HSFI-a prestaje važiti (NN br. 30/08, 4/09, 58/11 i 140/11).

HSFI obuhvaćaju 17 standarda, od kojih je najveći broj promjena doživio HSFI 2 – Konsolidirani financijski izvještaji, a u manjoj mjeri su promijenjeni HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina, HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina, HSFI 9 – Financijska

[40] ZOR, čl. 16, st. 1.
[41] Detaljnije u ZOR čl. 18.
[42] Kriteriji za klasifikaciju poduzetnika navedeni u Tablici 1.

imovina, HSFI 15 – Prihodi i HSFI 16 – Rashodi.[43] No kako će predmet istraživanja ovog rada biti financijski izvještaji koji su sastavljeni prema ranije važećim standardima, nećemo se osvrtati na konkretne promjene.

Najvažniji standard za tematiku ovog rada je *HSFI 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške*. Ovaj standard se između ostalog treba primijeniti pri izboru računovodstvenih politika, kao i pri njihovoj promjeni i priznavanju učinaka takvih promjena.[44] Međutim, pri izboru računovodstvenih politika menadžment poduzetnika treba poštovati HSFI koji su primjenjivi na tu transakciju.[45] U slučaju kada ne postoji HSFI primjenjiv na određenu transakciju ili drugi događaj, menadžment će pri sastavljanju i određivanju računovodstvenih politika primijeniti neki drugi izvor, a to može biti: HSFI koji obrađuju slična pitanja, MSFI i svu drugu stručnu literaturu i dobru praksu drugih subjekata.

Dakle HSFI 3 daje okvirne odrednice po pitanju definiranja računovodstvenih politika, njihove promjene i objavljivanja, a rješenja za konkretne transakcije nalaze se u standardima koji ih reguliraju.

[43] Ježovita, A. (2015): Pregled promjena u Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, RIF, br. 11/15, Zagreb, str 13.
[44] HSFI 3, t. 3.11.
[45] HSFI 3, t. 3.12.

3. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE NA PODRUČJU DUGOTRAJNE IMOVINE

Podatke o imovini i njenim izvorima pronalazimo u okviru bilance, odnosno, izvještaja o financijskom položaju na kraju razdoblja. Budući da imovinu čine različite stavke, ona se u bilanci prema pojavnim oblicima dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu, koja se potom analitički raščlanjuje na istovrsne skupine pojedinih kategorija imovine.

Računovodstvenom terminologijom imovina se naziva aktiva, a izvori imovine pasiva. Budući da je u aktivi iskazana vrsta imovine koju subjekt posjeduje, a u pasivi izvori iz kojih je ta imovina financirana, aktiva i pasiva moraju biti jednake.

Imovinu možemo okvirno definirati kao resurs u vlasništvu poduzeća koje se njome koristi u ostvarivanju svoje djelatnosti, vrijednost joj se može pouzdano izmjeriti, a njenim korištenjem očekuje se pritjecanje ekonomskih koristi u poduzeće. Međutim MSFI ne daju izravnu definiciju dugotrajne imovine, nego je iskazuju kao negaciju kratkotrajne imovine na sljedeći način:

Subjekt je dužan imovinu razvrstati u kratkotrajnu kada:

a) *imovinu očekuje realizirati ili je namjerava prodati ili potrošiti u svom redovitom poslovnom ciklusu*
b) *imovinu drži prvenstveno radi trgovanja*
c) *imovinu očekuje realizirati unutar dvanaest mjeseci nakon izvještajnog razdoblja ili*
d) *je novac i novčani ekvivalent (kako je određeno u MRS-u 7), osim ako je mogućnost razmjene ili uporabe sredstava za podmirenje obaveza ograničena u razdoblju od najmanje dvanaest mjeseci nakon izvještajnog razdoblja.*

Svu drugu imovinu subjekt je dužan klasificirati kao dugotrajnu.[46]

Također, nužno je spomenuti Zakon o porezu na dobit koji kao važnu odrednicu dugotrajne imovine ističe sljedeće:

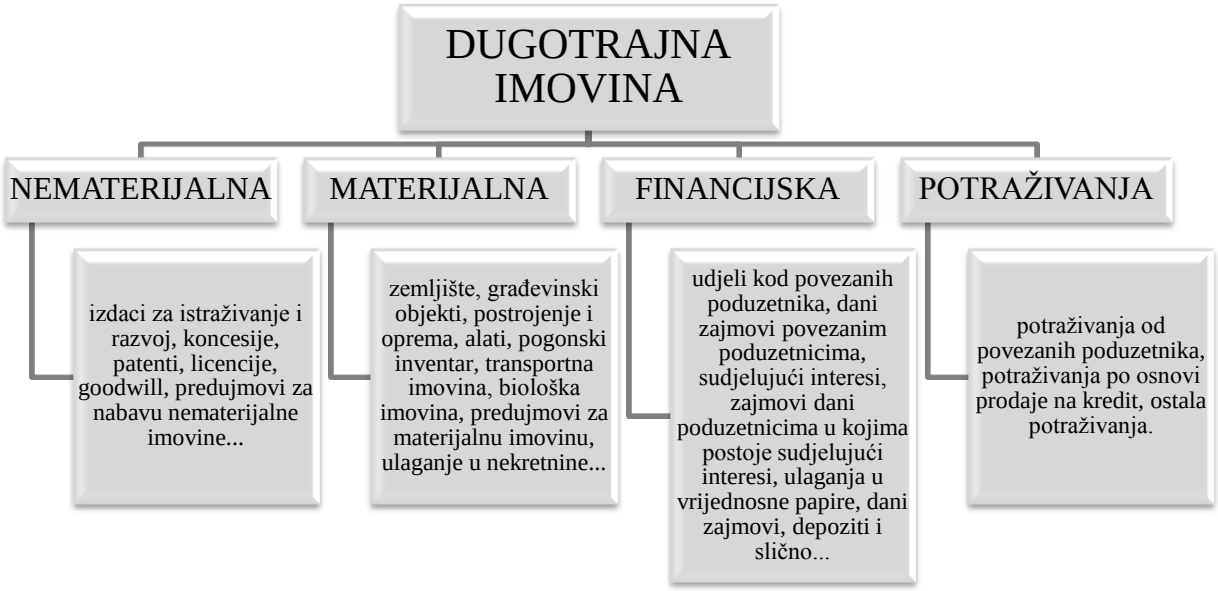
Dugotrajnom materijalnom i nematerijalnom imovinom smatraju se stvari i prava čiji je pojedinačni trošak nabave veći od 3.500,00 kuna i vijek trajanja duži od godine dana.[47]

[46] MRS 1, t. 66.

Dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina postupno prenosi svoju vrijednost na proizvode i usluge u čijem stvaranju sudjeluje, a da pri tom ne mijenja svoj pojavni oblik.[48]

Korištenjem dugotrajna imovina gubi svoju vrijednost, odnosno postupno se troši. To trošenje vrijednosno se iskazuje putem obračuna amortizacije u okviru korisnog vijeka trajanja. Drugim riječima, amortizacijom dugotrajne imovine nabavna se vrijednost prenosi na troškove, a knjigovodstvena se vrijednost sredstava umanjuje za istu svotu.[49]

Dugotrajna imovina je ona imovina koja se pretvara u novčani oblik u razdoblju duljem od godine dana, a najčešće se razlikuje nematerijalna, materijalna, financijska i potraživanja, što prikazuje sljedeća slika.

Slika 3: Podjela dugotrajne imovine

Izvor: Prikaz autora

Financijska imovina je onaj oblik imovine koji nastaje ulaganjem slobodnih novčanih sredstava na rok dulji od jedne godine. Najčešći oblici dugotrajne financijske imovine

[47] Zakon o porezu na dobit, t. 4.5., st. 3.
[48] Vašiček, V. et. al. (1995): Računovodstvo dugotrajne imovine – priručnik, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, str. 15.
[49] Belak, V., Vudrić, N.: op. cit., str. 134.

pojavljuju se prilikom ulaganja novca u dugoročne vrijednosne papire (dionice, obveznice i sl.) te posuđivanjem novca, odnosno davanjem kredita drugim poslovnim subjektima.[50]

Potraživanja u okviru stalne, dugotrajne imovine uglavnom se odnose na potraživanja od kupaca za prodanu robu na kredit dulji od jedne godine te na potraživanja od povezanih poduzeća. Potraživanja predstavljaju imovinu u obliku prava, tj. nalaze se u prijelaznom obliku između stvari (materijalne imovine) i novca.[51]

3.1. Računovodstvene politike na području dugotrajne nematerijalne imovine

Nematerijalna imovina je dio dugotrajne imovine poduzeća koja nema materijalni (fizički) oblik, ali od koje se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi u poduzeće. Problematiku priznavanja, vrednovanja (mjerenja) i objavljivanja većine stavki koje se klasificiraju kao dugotrajna nematerijalna imovina obrađuje *HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina* za poduzetnike koji vode poslovne knjige i sastavljaju financijske izvještaje na temelju HSFI-a, odnosno *MRS 38 – Nematerijalna imovina* za obveznike primjene MSFI-a.[52]

Oba standarda jednako definiraju nematerijalnu imovinu:

Nematerijalna imovina je nemonetarna imovina bez fizičkih obilježja koja se može identificirati.[53]

Nematerijalna imovina treba se moći identificirati, odnosno mora biti utvrdiva kako bi se jasno razlikovala od goodwilla.

Imovina se može identificirati ako:[54]

a) ***je odvojiva**, odnosno ako se može odvojiti ili razlučiti od poduzetnika i prodati, prenijeti, licencirati, iznajmiti ili razmijeniti, bilo pojedinačno ili zajedno s povezanim ugovorom, imovinom ili obvezom, ili*
b) ***proizlazi iz ugovornih ili drugih zakonskih prava**, bez obzira na to mogu li se ta prava prenijeti ili odvojiti od poduzetnika ili od drugih prava i obveza.*

[50] Žager, K. et al.: op. cit., str. 58.
[51] Žager, K. et al.: op. cit., str. 58.
[52] Tušek, B. (2011): Računovodstveni tretman dugotrajne nematerijalne imovine, RIF, br. 11/11, Zagreb, str. 38.
[53] MRS 38, t. 8; HSFI 5, t. 5.12.
[54] MRS 38, t. 12; HSFI 5, t. 5.12.

Nematerijalnu imovinu se treba priznati samo ako i isključivo ako:[55]

a) je vjerojatno da će očekivane buduće ekonomske koristi koje se mogu pripisati imovini pritjecati poduzetniku, i
b) trošak nabave te imovine može se pouzdano izmjeriti.

Za priznavanje nematerijalne imovine oba ova uvjeta moraju biti ispunjena kumulativno.

Dugotrajna nematerijalna imovina najčešće se pojavljuje u sljedećim oblicima: izdaci za razvoj, patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci, softver, franšize i ostala prava, goodwill, predujmovi za nematerijalnu imovinu i ostala nematerijalna imovina.

Tablica 3: Politika iskazivanja nematerijalne imovine prema MSFI i HSFI

	POČETNO MJERENJE	NAKNADNO MJERENJE
MRS 38	model troška	model troška ili model revalorizacije
HSFI 5	model troška	model troška ili model revalorizacije

Izvor: Prikaz autora

Kao što je iz prethodne tablice vidljivo, nematerijalna imovina se početno mjeri po trošku stjecanja. Trošak stjecanja nematerijalnog sredstva uključuje:

a) nabavnu cijenu nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata, uvećanu za uvoznu carinu i porez na promet koji se ne vraća, te
b) bilo koji izdatak koji se izravno može pripisati pripremi sredstava za namjeravanu upotrebu.

Nematerijalna imovina se može steći na više načina kao što su zasebno stjecanje, stjecanje kroz poslovno spajanje, stjecanje pomoću državne potpore, stjecanje kroz interni razvoj i sl. Način početnog priznavanja nematerijalne imovine ovisi upravo o načinu na koji je ona stečena, što je prikazano u sljedećoj tablici:

[55] MRS 38, t. 21; HSFI 5, t. 5.18.

Tablica 4: Početno mjerenje nematerijalne imovine ovisno o vrsti stjecanja

ZASEBNO STJECANJE	STJECANJE KROZ POSLOVNO SPAJANJE	STJECANJE POMOĆU DRŽAVNE POTPORE	STJECANJE KROZ INTERNI RAZVOJ
trošak nabave	**fer vrijednost** na datum stjecanja	**nominalna vrijednost** uvećana za izdatke koji se izravno pripisuju pripremi imovine za namjeravanu upotrebu (ukoliko je sredstvo stečeno uz naknadu) **fer vrijednost** (ukoliko je sredstvo stečeno bez naknade ili uz minimalnu naknadu)	**u visini kapitaliziranog troška razvoja** (ukoliko su ispunjeni uvjeti propisani standardom)

Izvor: Prikaz autora

Kod interno stečene nematerijalne imovine javljaju se određene specifičnosti. Prilikom stvaranja potrebno ju je razvrstati u fazu istraživanja ili fazu razvoja.

U fazi istraživanja nematerijalna imovina se **ne priznaje** jer se ne može dokazati postojanje imovine koja će davati buduće ekonomske koristi, te se zbog toga izdaci priznaju kao rashod razdoblja u trenutku nastanka. Izdaci koji su prvotno priznati kao rashod neće se kasnije priznati kao dio troška nematerijalne imovine.

U fazi razvoja nematerijalna imovina će se **priznati** ako i samo ako se može dokazati **sve** navedeno:

a) tehničku provedivost nematerijalne imovine;
b) namjeru dovršenja nematerijalne imovine i njene uporabe ili prodaje;
c) mogućnost uporabe ili prodaje nematerijalne imovine;
d) način na koji će nematerijalna imovina davati vjerojatne buduće ekonomske koristi;
e) raspoloživost odgovarajućih izvora za završetak razvoja i korištenje ili prodaju nematerijalne imovine;
f) mogućnost pouzdanog mjerenja troška koji se može pripisati nematerijalnoj imovini tijekom razvoja.[56]

Interno razvijen zaštitni znak, goodwill, popisi kupaca, publicirajući nazivi i druge slične stvari neće se priznati kao nematerijalna imovina jer ne zadovoljavaju kriterije koji moraju

[56] Detaljnije u MRS 38, t. 57.

biti ispunjeni (odvojivost, vjerojatnost pritjecanja ekonomskih koristi, pouzdano mjerenje troška nabave).

Subjekt za naknadno vrednovanje nematerijalne imovine za računovodstvenu politiku može odabrati ili model troška ili model revalorizacije.

Model troška mjeri nematerijalnu imovinu po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju (ispravak vrijednosti) i akumulirani gubitak od umanjenja.

Model revalorizacije mjeri nematerijalnu imovinu prema revaloriziranom iznosu, koji je fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasnije akumuliranu amortizaciju i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja. Fer vrijednost se treba odrediti prema aktivnom tržištu, a revalorizacija se treba obavljati redovno, tako da se knjigovodstvena vrijednost značajno ne razlikuje od fer vrijednosti na datum izvještaja o financijskom položaju. Ako se nematerijalna imovina mjeri primjenom modela revalorizacije, tada se imovina iz iste skupine mjeri primjenom istog modela, osim ako za navedenu imovinu ne postoji aktivno tržište. U tom slučaju imovina će se vrednovati primjenom modela troška.

Značajna stavka za nematerijalnu imovinu je **korisni vijek upotrebe**. Subjekt treba procijeniti ima li nematerijalna imovina ili nema ograničeni vijek upotrebe. Ukoliko ga ima, potrebno je odrediti njegovu duljinu. Nematerijalna imovina s ograničenim vijekom trajanja se amortizira, dok se imovina s neograničenim vijekom trajanja ne amortizira već se testira na umanjenje prema odredbama *MRS 36 – Umanjenje imovine*, najmanje jednom godišnje ili kada postoji indikacija da se nematerijalna imovina može umanjiti.

Na nematerijalnu imovinu koja se amortizira mogu se primijeniti linearna (proporcionalna) metoda, metoda opadajućih salda i metoda amortizacije koja se temelji na količini proizvodnje. Odabrana metoda treba se dosljedno primjenjivati iz razdoblja u razdoblje.

Nematerijalna imovina će se **prestati priznavati** prilikom otuđenja ili kada se ne očekuju buduće ekonomske koristi od uporabe ili otuđenja.

3.1.1. Računovodstveni tretman softvera

Jedna od specifičnosti nematerijalne imovine odnosi se na računovodstveni tretman softvera. Najčešće postavljano pitanje je treba li s njim postupati kao s nematerijalnom ili materijalnom imovinom.

Da bi poduzeće moglo priznati softver kao svoju nematerijalnu imovinu tada prema MRS-u 38 takav softver mora bit identificiran kao odvojiva imovina bez fizičkog obilježja. U određenim slučajevima softver se može klasificirati i kao materijalna imovina i tada se za računovodstveni tretman takve imovine primjenjuje *MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema*. To može biti slučaj nabave računala s operativnim sustavom koji je osnova za funkcioniranje tog računala ili kada se radi o softveru koji je ugrađen u postrojenje, a samo postrojenje ne bi moglo bez tog softvera uopće funkcionirati. Određena komunikacijska i mrežna rješenja sadrže hardver, ali i određeni softver koji će pokretati taj hardver. U ovim slučajevima primjenjuju se odredbe MRS-a 16, budući da računalo, postrojenje te komunikacijska i mrežna rješenja ne mogu djelovati bez softvera odnosno **nije ispunjen** kriterij odvojivosti kao što to zahtjeva MRS 38.[57]

Kada softver ispunjava uvjete propisane MRS-om 38 on se početno i naknadno mjeri kako je već prethodno opisano, ovisno o načinu na koji je stečen. Također, softver može imati određeni i neodređeni vijek trajanja. Kod neodređenog vijeka trajanja softver će se testirati na umanjenje, dok će se kod određenog vijeka trajanja provoditi amortizacija. Tu valja istaknuti kako je softver imovina koja vrlo brzo tehnološki zastarijeva zbog čega njegov vijek uporabe nije dug.

3.1.2. Računovodstveni tretman goodwilla

Još jedan specifičan oblik dugotrajne nematerijalne imovine predstavlja goodwill, koji se ne nalazi u domeni MRS-a 38 i HSFI-a 5. Standardi koji reguliraju računovodstveni obračun goodwilla su *MSFI 3 – Poslovna spajanja* i *HSFI 2 – Konsolidirani financijski izvještaji*.

MSFI 3 i HSFI 2 definiraju goodwill kao buduće gospodarske/ekonomske koristi koje proizlaze iz imovine koje nije moguće pojedinačno odrediti i odvojeno priznati.

[57] Mamić Sačer, I. (2014): Računovodstveni tretman softvera, RIF, br. 8/14, Zagreb, str. 10.

Goodwill je još jedna vrsta nematerijalne imovine koja može biti interno razvijena ili kupljena kroz poslovno spajanje. Interno razvijen goodwill ne bi se trebalo računovodstveno mjeriti i iskazivati, dok se kupljeni goodwill može vrednovati i evidentirati u trenutku poslovnog spajanja.

Tablica 5: Politika iskazivanja goodwilla prema MSFI i HSFI

	POČETNO MJERENJE	NAKNADNO MJERENJE
MSFI 3	metoda stjecanja	test na umanjenje
HSFI 2	metoda stjecanja	koncept amortizacije

Izvor: Prikaz autora

Goodwill se i prema MSFI i prema HSFI početno vrednuje primjenom metode stjecanja, s malim razlikama u izračunu vrijednosti goodwilla, što prikazuju sljedeće dvije tablice:

Tablica 6: Izračun goodwilla prema MSFI

1.	**Ukupna fer vrijednost (a.+b.+c.)**	
	a.	Fer vrijednost isplaćene naknade za stjecanje
	b.	Fer vrijednost prethodno stečenih udjela
	c.	Fer vrijednost nekontrolirajućih (manjinskih) interesa
2.	**Fer vrijednost neto imovine stečenika (a.-b.)**	
	a.	Fer vrijednost stečene imovine
	b.	Fer vrijednost preuzetih obveza
1.-2.	**GOODWILL**	

Izvor: Prikaz autora

Tablica 7: Izračun goodwilla prema HSFI

1.	**Trošak poslovnog spajanja** (uključuje sve troškove koji se mogu direktno povezati s poslovnim spajanjem)
2.	**Udio u fer vrijednosti neto imovine stečenika**
1.-2.	**GOODWILL**

Izvor: Prikaz autora

Kod naknadnog vrednovanja razlike su značajnije. MSFI koristi model testa na umanjenje koji se provodi najmanje jednom godišnje, ili češće, kada postoje indikacije da je to potrebno, u skladu s odredbama *MRS 36 – Umanjenje imovine*. Ako je identificiran nastanak umanjenja goodwill se iskazuje po trošku umanjenom za gubitke od umanjenja fer vrijednosti. U

protivnom, ako umanjenja nema, goodwill se nastavlja priznavati u istom iznosu u kojem je bio priznat na datum stjecanja.

Naknadno vrednovanje prema HSFI podrazumijeva koncept amortizacije, gdje se goodwill treba iskazati po trošku stjecanja umanjenom za akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti i akumuliranu amortizaciju. Goodwill se treba amortizirati u korisnom vijeku trajanja od najviše pet godina.

Razlika između ova dva modela vrednovanja je u tome što test na umanjenje ostavlja mogućnost da goodwill zadrži svoju vrijednost, dok kod koncepta amortizacije goodwill gubi na vrijednosti minimalno 20% godišnje.

Goodwill je vrlo složena stavka nematerijalne imovine čiji su se računovodstveni postupci tijekom prošlog stoljeća često mijenjali. Budući da se goodwill kao stavka pojavljuje samo u konsolidiranim financijskim izvještajima grupe, a predmet istraživanja ovog rada bit će odvojeni financijski izvještaji, nećemo dublje ulaziti u problematiku goodwilla.

3.2. Računovodstvene politike na području dugotrajne materijalne imovine

Dugotrajna materijalna imovina vrlo često čini značajan dio vrijednosti ukupne imovine poslovnih subjekata, zbog čega je računovodstveno postupanje s dugotrajnom materijalnom imovinom od posebne važnosti. Najvažniji standardi koji reguliraju računovodstveni tretman navedene imovine su *MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema*, te *HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina*.

Međutim za pojedine skupine dugotrajne materijalne imovine nadležni su i drugi standardi. Biološka imovina i poljoprivredni proizvodi u nadležnosti su *MRS 41* i *HSFI 17 – Poljoprivreda*, dok su ulaganja u nekretnine u domeni *MRS 40* i *HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine*.

Dugotrajna materijalna imovina je imovina:[58]

a) namijenjena za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe, i

[58] MRS 16, t. 6; HSFI 6, t. 6.5.

b) koja se očekuje koristiti duže od jednog razdoblja

c) ona imovina koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti poduzetnika.

Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća sljedeće vrste imovine: zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj i transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu i ostalu dugotrajnu materijalnu imovinu.[59]

Uvjeti priznavanja troška nabave dugotrajne materijalne imovine su:

a) vjerojatnost da će buduće ekonomske koristi povezane s imovinom pritjecati subjektu, i

b) da se trošak imovine može pouzdano izmjeriti.[60]

Knjigovodstvenu vrijednost pojednie dugotrajne materijalne imovine treba prestati priznavati:[61]

a) u trenutku otuđivanja, ili

b) kada se buduće ekonomske koristi ne očekuju od uporabe ili otuđenja ove imovine.

3.2.1. Računovodstveni tretman nekretnina postrojenja i opreme

Kao što je prethodno navedeno, najvažniji standardi koji reguliraju računovodstveni obračun dugotrajne materijalne imovine su *MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema,* te *HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina*.

Tablica 8: Politika iskazivanja dugotrajne materijalne imovine prema MSFI i HSFI

	POČETNO MJERENJE	NAKNADNO MJERENJE
MRS 16	trošak nabave	model troška ili model revalorizacije
HSFI 6	trošak nabave	model troška ili model revalorizacije

Izvor: Prikaz autora

[59] HSFI 6, t. 6.6.
[60] MRS 16, t. 7; HSFI 6, t. 6.19.
[61] MRS 16, t. 67; HSFI 6, t. 6.62.

Nekretnine, postrojenja i oprema, odnosno dugotrajna materijalna imovina se **početno** mjeri po trošku nabave koji uključuje:[62]

1) kupovnu cijenu, uključujući uvozne pristojbe i nepovratne poreze nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata,
2) sve troškove koji se izravno mogu pripisati dovođenju sredstva na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu,
3) početno procijenjene troškove demontaže, uklanjanja sredstva i obnavljanja mjesta na kojem je imovina smještena.

Za **naknadno** mjerenje subjekt treba odabrati ili model troška ili model revalorizacije kao računovodstvenu politiku i primijeniti tu politiku na cjelokupnu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme, odnosno dugotrajne materijalne imovine kojoj imovina pripada.

Model troška podrazumijeva da se nakon početnog priznavanja imovina može iskazati po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja.

Model revalorizacije podrazumijeva da se imovina naknadno iskazuje po revaloriziranom iznosu koju čini fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasnije akumuliranu amortizaciju i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja. Revalorizacija se treba provoditi redovno kako se knjigovodstvena vrijednost ne bi značajno razlikovala od fer vrijednosti. Fer vrijednost imovine je obično tržišna vrijednost utvrđena procjenom.

- **Povećanje vrijednosti imovine kao rezultat revalorizacije prema MRS 16** – priznat će se u ostalu sveobuhvatnu dobit i kumulativno iskazati u kapitalu kao revalorizacijska rezerva. Ako je na imovini prethodno iskazano revalorizacijsko umanjenje, tada će se revalorizacijsko povećanje iskazati kroz dobit ili gubitak do iznosa do kojeg se poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti imovine koje je bilo priznato u dobiti ili gubitku.
- **Smanjenje vrijednosti imovine kao rezultat revalorizacije prema MRS 16** – priznaje se u dobit ili gubitak. Međutim, ako je na imovini prethodno iskazano revalorizacijsko povećanje, sadašnji rezultat revalorizacijskog smanjenja teretit će

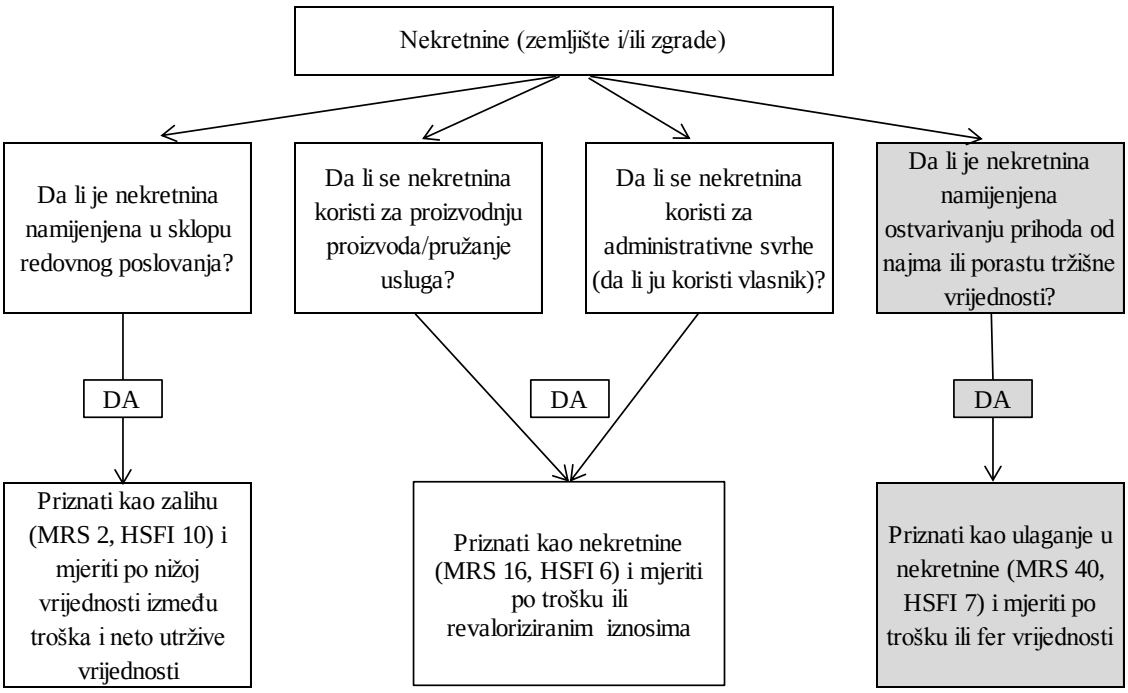
[62] MRS 16, t. 16; HSFI 6, t. 6.20.

ostalu sveobuhvatnu dobit do iznosa do kojeg smanjenje ne premašuje iznos koji postoji kao revalorizacijska rezerva.

Značajna stavka računovodstvenih politika nekretnine, postrojenja i opreme je amortizacija tj, sustavni raspored troška imovine tijekom korisnog vijeka uporabe. Amortizacija započinje kada je imovina spremna za upotrebu. Dozvoljeno je koristiti različite metode amortizacije (linearna metoda, metoda opadajućih salda ili degresivna metoda i metoda jedinice proizvoda ili funkcionalna metoda), međutim nužno je da odabrana metoda odražava okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine od strane subjekta. Amortizirajući iznos pojedine imovine treba rasporediti sustavno tijekom korisnog vijeka upotrebe, a on se obično priznaje kao rashod u dobit ili gubitak.

3.2.2. Računovodstveni tretman ulaganja u nekretnine

Računovodstveni tretman ulaganja u nekretnine regulira *MRS 40* i *HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine*. Pod ulaganjem u nekretnine podrazumijeva se nekretnina koja se drži od strane vlasnika ili najmoprimca u svrhu **ostvarivanja prihoda od najma** ili **porasta tržišne vrijednosti**. Nekretnine koje se koriste u proizvodnji ili ponudi roba ili usluga ili u administrativne svrhe, te nekretnine koje se prodaju u sklopu redovnog poslovanja ne ulaze u domenu navedenih standarda. Navedeno je vidljivo na sljedećoj slici:

Slika 4: Primjena odgovarajućih standarda za priznavanje i mjerenje nekretnina

Izvor: Pretnar Abičić, S. (2015): Primjer ulaganja u nekretnine, RIF, br. 3/15, Zagreb, str. 62.

Pojedine nekretnine mogu sadržavati dio namijenjen ostvarenju prihoda od najma ili povećanju kapitalne vrijednosti, te dio namijenjen korištenju u proizvodnji ili opskrbi dobara ili usluga ili za administrativne svrhe. Ako se ovi dijelovi **mogu** prodati odvojeno (ili odvojeno iznajmiti) isti se računovodstveno tretiraju odvojeno. Ako se ti dijelovi **ne mogu** odvojeno prodati, imovina predstavlja ulaganje u nekretninu samo ako je njezin neznačajan dio namijenjen korištenju u proizvodnji ili opskrbi dobara ili usluga ili za administrativne svrhe.[63]

Ulaganje u nekretnine priznaje se kao imovina samo i isključivo u slučaju:[64]

a) kada je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi povezane s ulaganjem u nekretnine pritjecati subjektu i
b) trošak ulaganja u nekretnine moguće je pouzdano izmjeriti.

[63] MRS 40, t. 10.
[64] MRS 40, t. 16; HSFI 7, t. 7.11.

Tablica 9: Politika iskazivanja ulaganja u nekretnine prema MSFI i HSFI

	POČETNO MJERENJE	NAKNADNO MJERENJE
MRS 40	trošak nabave uključujući i transakcijske troškove	model troška ili model fer vrijednosti
HSFI 7	trošak nabave uključujući i transakcijske troškove	model troška ili model fer vrijednosti

Izvor: Prikaz autora

Ulaganje u nekretnine **početno** se mjeri po trošku uvećanom za transakcijske troškove. Trošak obuhvaća kupovnu cijenu i sve povezane direktne troškove (npr. profesionalne naknade za pravne usluge, porez na prijenos nekretnina i ostale transakcijske troškove).[65] U troškove se također uključuju naknadno nastali troškovi nadogradnje, zamjene dijela nekretnine ili popravka nekretnine koji povećavaju buduće ekonomske koristi. Međutim, troškovi tekućeg održavanja nekretnine ne mogu se priznati u vrijednost ulaganja u nekretnine, već se priznaju kao rashod u razdoblju nastanka.[66]

Ulaganje u nekretnine **naknadno** se mjeri po trošku ili fer vrijednosti.

Subjekt koji je odabrao **model troška** za naknadno mjerenje ulaganja u nekretnine sva svoja ulaganje u nekretnine treba mjeriti u skladu sa zahtjevima MRS 16 i HSFI 6. Dakle, ulaganja u nekretnine mjerit će se po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Obračun amortizacije počinje kada je imovina spremna za upotrebu, a iznos amortizacije priznaje se kao rashod razdoblja. U ovom modelu potrebno je ulaganje u nekretnine testirati na umanjenje sukladno odredbama MRS-a 36 (odrediti nadoknadivi iznos, te ako je manji od knjigovodstvenog iznosa, priznati gubitak od umanjenja imovine i evidentirati ga kao rashod u računu dobiti i gubitka).

Subjekt koji je odabrao **model fer vrijednosti** treba mjeriti sva svoja ulaganja u nekretnine po fer vrijednosti. Kod primjene modela fer vrijednosti nema obračuna amortizacije. Fer vrijednost ulaganja u nekretnine je iznos za koji se nekretnina može razmijeniti između informiranih i nepovezanih stranaka koje su voljne obaviti transakciju. Fer vrijednost najbolje predstavljaju sadašnje cijene na aktivnom tržištu za slične nekretnine na istoj lokaciji i u istom

[65] MRS 40, t. 20, HSFI 7, t. 7.14.
[66] Pretnar Abičić, S. (2015): Primjeri ulaganja u nekretnine, RIF, br. 3/15, Zagreb, str 63.

stanju koje podliježu sličnom ugovoru o najmu i sličnim ostalim ugovorima. Dobit ili gubitak koji nastaje iz promjene fer vrijednosti ulaganja u nekretnine treba se priznati u dobit ili gubitak u razdoblju u kojem je nastao. Ako je udio u nekretnini najmoprimca prema ugovoru o poslovnom najmu klasificiran kao ulaganje u nekretnine, društvo nema mogućnost odabira između dva modela vrednovanja, već je obvezno primijeniti model fer vrijednosti.[67]

Ulaganja u nekretnine treba prestati priznavati prilikom otuđenja ili kod konačnog povlačenja ulaganja u nekretnine iz uporabe kada se ne očekuju buduće ekonomske koristi od otuđenja.[68]

3.2.3. Računovodstveni tretman poljoprivrede

Računovodstveni obračun poljoprivrednih aktivnosti regulira *MRS 41* i *HSFI 17 – Poljoprivreda*. Njihove odrednice se primjenjuju na biološku imovinu i poljoprivredne proizvode u trenutku žetve odnosno ubiranja. Navedeni standardi se ne bave preradom poljoprivrednih proizvoda nakon žetve.

Biološka imovina je živuća životinja ili biljka (npr. ovca ili stablo jabuke), dok se pod **poljoprivrednim proizvodom** podrazumijeva požeti proizvod biološke imovine subjekta (npr. vuna ili ubrani plod jabuke).

Subjekt će priznati biološku imovinu ili poljoprivredni proizvod onda i samo onda kada:[69]

a) subjekt kontrolira imovinu kao rezultat prošlih događaja,
b) postoji vjerojatnost da će buduće ekonomske koristi vezane uz imovinu pritjecati subjektu, i
c) fer vrijednost ili trošak imovine mogu biti pouzdano izmjereni.

[67] MRS 40, t. 33 - 45.
[68] MRS 40, t. 66, HSFI 7, t. 7.28.
[69] MRS 41, t.10; HSFI 17, t. 17.7.

Tablica 10: Politika iskazivanja biološke imovine i poljoprivrednih proizvoda prema MSFI i HSFI

	POČETNO I NAKNADNO MJERENJE	
	BIOLOŠKA IMOVINA	POLJOPRIVREDNI PROIZVOD
MRS 41	fer vrijednost umanjena za troškove do točke prodaje	fer vrijednost umanjena za troškove do točke prodaje, **u trenutku žetve**
HSFI 17	fer vrijednost umanjena za troškove do točke prodaje	fer vrijednost umanjena za troškove do točke prodaje, **u trenutku žetve**

Izvor: Prikaz autora

Biološka imovina se početno i naknadno mjeri po ***fer vrijednosti umanjenoj za troškove do točke prodaje***. Fer vrijednost je iznos za koji se neka imovina može razmijeniti ili obveza podmiriti između informiranih i nepovezanih stranaka koje su voljne obaviti transakciju.[70] Utvrđuje se na aktivnom tržištu, a u slučaju da ono ne postoji tada se pri određivanju fer vrijednosti koriste: zadnje cijene na tržištu; tržišne cijene za sličnu imovinu ili sektor najboljeg usporednog mjerenja.

Ukoliko se fer vrijednost biološke imovine **ne može pouzdano izmjeriti** (što je prema MRS 41 moguće samo i isključivo pri početnom priznavanju), u takvim se slučajevima biološka imovina treba mjeriti po ***trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja***. Prema MRS 41 jednom kada fer vrijednost takve biološke imovine postane pouzdano mjerljiva, subjekt ju je dužan iskazati kako je ranije istaknuto,[71] za razliku od HSFI 17 koji zahtijeva da se ona biološka imovina čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti **početno i na svaki sljedeći datum bilance** mjeri po trošku nabave umanjenom za ispravak vrijednosti i za akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti.[72]

Poljoprivredni proizvodi požeti od biološke imovine se početno i naknadno mjere po ***fer vrijednosti umanjenoj za troškove do točke prodaje, u trenutku žetve***. MRS 41 zastupa stajalište da se fer vrijednost poljoprivrednih proizvoda u trenutku žetve uvijek može pouzdano izmjeriti.

[70] MRS 41, t.8.
[71] MRS 41, t.30.
[72] HSFI, t. 17.9.

Dobitak ili gubitak, koji proizlazi iz promjena fer vrijednosti nakon početnog mjerenja biološke imovine i poljoprivrednih proizvoda, treba uključiti u dobit ili gubitak razdoblja u kojem je nastao.

3.2.4. Računovodstveni tretman amortizacije

U kontekstu svega do sada navedenog, nužno je izdvojiti računovodstvene politike amortizacije koje zauzimaju značajno mjesto unutar računovodstvenih politika. Izbor između različitih politika amortizacije predstavlja svjesnu odluku menadžmenta čime se nastoje ostvariti definirani ciljevi ukupne poslovne politike poduzeća.

Amortizacija predstavlja jedan od najznačajnijih troškova u poduzećima koja u strukturi ukupne imovine imaju značajan udio dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine koja podliježe amortizaciji. Značaj politike amortizacije ogleda se u činjenici da se njome može značajno utjecati na financijski položaj i poslovni rezultat poduzeća u promatranom obračunskom razdoblju.

Naime, iznos amortizacije djeluje na ukupne troškove poduzeća, što direktno utječe na rezultat poslovanja tekućeg razdoblja, kao i na knjigovodstvenu vrijednost dugotrajne imovine koja se amortizira. Premda amortizacija ima trenutni učinak na rezultat poslovanja, kumulativno gledajući, ti se utjecaji eliminiraju na kraju vijeka upotrebe promatrane imovine.

Okvir za definiranje računovodstvenih politika amortizacije predstavljaju računovodstveni standardi koji su nadležni za dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu, premda oni ne propisuju primjenu konkretne metode, već ostavljaju poduzećima na izbor odabir one metode koja će na najbolji način odražavati okvir očekivanog trošenja imovine. MRS 16 propisuje tri metode amortizacije:

- **linearna metoda** (proporcionalna ili pravocrtna metoda) – rezultira jednakim iznosom amortizacije tijekom vijeka upotrebe, uz uvjet da nije promijenjen ostatak vrijednosti.
- **degresivna metoda** (metoda opadajućih salda) – rezultira smanjenjem iznosa amortizacije tijekom vijeka upotrebe. Ona pretpostavlja da se imovina najviše troši u prvim godinama upotrebe, pa je i trošak amortizacije u prvim godinama najviši.

- **funkcionalna metoda** (metoda jedinice proizvoda) – trošak amortizacije temelji se na očekivanoj upotrebi ili količini proizvodnje.

Primjenom različitih metoda amortizacije dobivaju se i različiti iznosi troška, međutim ukupni troškovi za cijeli vijek upotrebe bit će jednak bez obzira na primijenjenu metodu. Odabrana metoda amortizacije treba se dosljedno primjenjivati.

Zakon o porezu na dobit porezno priznaje samo amortizaciju obračunatu po linearnoj metodi. Ako porezni obveznik amortizaciju obračunava po drugoj metodi, za porezne svrhe će trošak amortizacije dodatno morati obračunati primjenom linearne metode, što se neće evidentirati u poslovnim knjigama. Zakon propisuje amortizacijske stope za pojedine grupe dugotrajne imovine, te dozvoljava da se propisane stope amortizacije mogu udvostručiti.

Tablica 11: Stope amortizacije propisane Zakonom o porezu na dobit

GRUPA IMOVINE	VIJEK TRAJANJA	AMORTIZACIJSKE STOPE
građevinski objekti i brodovi veći od 1000 BRT	20	5%
osnovno stado, osobni automobili	5	20%
nematerijalna imovina, oprema, vozila, osim za osobne automobile, te za mehanizaciju	4	25%
računala, računalna oprema i programi, mobilni telefoni i oprema za računalne mreže	2	50%
ostala imovina	10	10%

Izvor: Prikaz autora

4. UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA DUGOTRAJNE IMOVINE NA FINANCIJSKI REZULTAT

U ovom poglavlju prikazat će se istraživanje studijom slučaja i metodom uzorka. Istraživanje studijom slučaja odnosit će se na analizu utjecaja primjene različitih računovodstvenih politika na financijski rezultat promatranog poduzeća, dok će se metodom uzorka istražiti sličnosti/razlike primijenjenih računovodstvenih politika poduzeća koja su odabrana u uzorak.

4.1. Istraživanje studijom slučaja na primjeru poduzeća „Koestlin d.d. tvornica keksa i vafla“

Društvo *Koestlin d.d. tvornica keksa i vafla* je tvornica s gotovo stogodišnjom tradicijom proizvodnje keksa i vafla. Poduzeće je upisano u registar Trgovačkog suda u Bjelovaru, temeljni kapital iznosi 91.193.200,00 kn koji je uplaćen u cijelosti te je podijeljen na 130.276 dionica nominalne vrijednosti 700,00 kn. Sjedište društva je u Bjelovaru. Koestlin je u 2014. zapošljavao 435 radnika, dok se u 2015. ta brojka spustila na 428 radnika. Osnovna djelatnost društva je proizvodnja dvopeka, keksa i srodnih proizvoda, proizvodnja trajnih peciva, slastičarskih proizvoda i kolača.

Danas Koestlin zauzima prvo mjesto u izvozu keksa, vafla i srodnih proizvoda na području zemalja bivše Jugoslavije, dok u Hrvatskoj zauzima prvo mjesto u prodaji keksa, a drugo mjesto u prodaji vafla. Koestlin proizvodi 40 proizvoda u oko 80 različitih pakiranja.

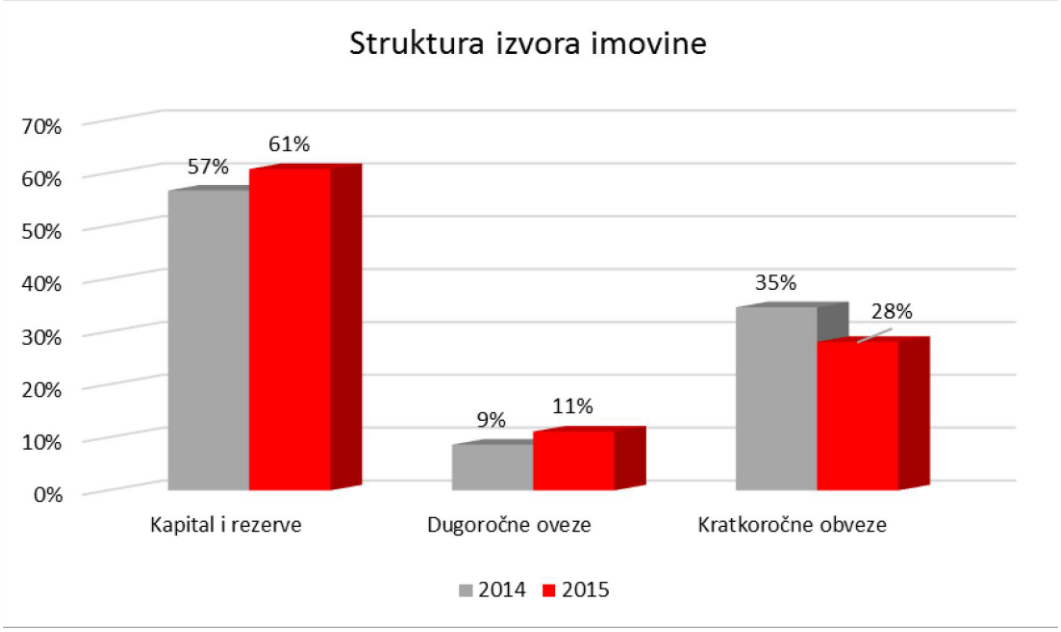
Društvo financijska izvješća sastavlja u skladu s hrvatskim Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim računovodstvenim standardima te Međunarodnom standardima financijskog izvještavanja. U nastavku će biti prikazana bilanca društva i račun dobiti i gubitka za 2014. i 2015. godinu, izrađenih prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća.

Tablica 12: Bilanca poduzeća Koestlin d.d.

Naziv pozicije	2014.	2015.
DUGOTRAJNA IMOVINA	75.970.633	80.026.752
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	125.741	584.478
Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	125.741	584.478
II. MATERIJALNA IMOVINA	58.558.308	61.035.195
Zemljište	3.882.620	3.882.620
Građevinski objekti	34.325.001	32.089.876
Postrojenja i oprema	15.622.917	16.139.266
Alati, pogonski inventar i transportna imovina	3.645.343	3.200.754
Predujmovi za materijalnu imovinu	628.035	
Materijalna imovina u pripremi	454.392	5.722.679
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	17.286.584	18.407.079
IV. POTRAŽIVANJA	0	0
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	0	0
KRATKOTRAJNA IMOVINA	135.113.525	131.257.731
I. ZALIHE	21.809.759	26.080.916
II. POTRAŽIVANJA	74.786.328	65.917.578
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	37.839.291	38.530.426
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	678.147	728.811
PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	1.285.976	2.215.877
UKUPNO AKTIVA	**212.370.134**	**213.500.360**
KAPITAL I REZERVE	120.448.863	129.752.674
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	91.193.200	91.193.200
II. KAPITALNE REZERVE	0	0
III. REZERVE IZ DOBITI	14.526.698	14.526.698
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	3.785.313	3.785.313
V. ZADRŽANA DOBIT	6.266.929	10.943.652
VI. DOBIT POSLOVNE GODINE	4.676.723	9.303.811
REZERVIRANJA	142.450	165.400
DUGOROČNE OBVEZE	18.227.558	23.587.500
KRATKOROČNE OBVEZE	72.362.399	59.648.781
ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	1.188.864	346.005
UKUPNO PASIVA	**212.370.134**	**213.500.360**

Izvor: Prikaz autora prema GFI poduzeća Koestlin d.d.

Ukupna imovina u 2015. godini sastoji se od 37% dugotrajne imovine i 63% kratkotrajne imovine (u 2014. taj omjer iznosi 36% dugotrajne imovine i 64% kratkotrajne imovine). Struktura izvora imovine ukazuje na to da se 61% imovine financira iz vlastitih, a 39% imovine iz tuđih izvora.

Slika 5: Struktura izvora imovine poduzeća Koestlin d.d.

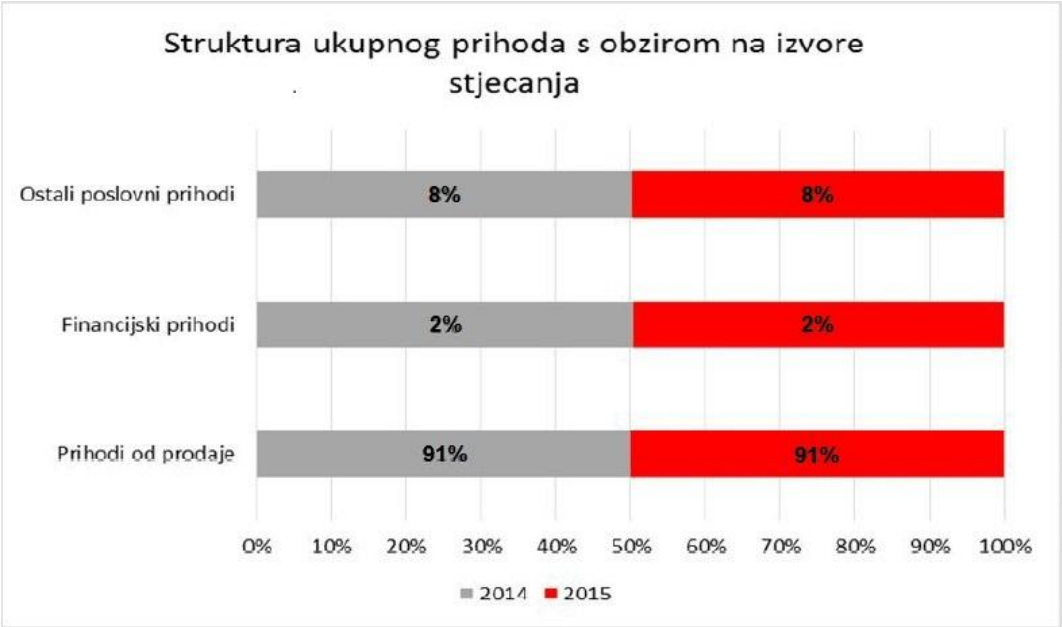
Izvor: Izvješće Uprave o stanju i poslovanju društva za 2015. godinu

Tablica 13: Račun dobiti i gubitka poduzeća Koestlin d.d.

Naziv pozicije	2014.	2015.
I. POSLOVNI PRIHODI	187.041.122	183.959.258
1. Prihodi od prodaje	171.956.862	169.259.641
2. Ostali poslovni prihodi	15.084.260	14.699.617
II. POSLOVNI RASHODI	181.381.285	174.493.199
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	3.038.164	-267.637
2. Materijalni troškovi	137.832.117	135.769.207
3. Troškovi osoblja	25.033.505	25.185.378
4. Amortizacija	6.531.101	5.989.672
5. Ostali troškovi	8.855.082	6.930.308
6. Vrijednosno usklađivanje	91.316	886.271
7. Rezerviranja	0	0
8. Ostali poslovni rashodi	0	0
III. FINANCIJSKI PRIHODI	2.914.608	2.816.869
IV. FINANCIJSKI RASHODI	3.897.722	2.979.117
V. UKUPNI PRIHODI	189.955.730	186.776.127
VI. UKUPNI RASHODI	185.279.007	177.472.316
VII. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	4.676.723	9.303.811
VIII. POREZ NA DOBIT		
IX. NETO DOBIT	**4.676.723**	**9.303.811**

Izvor: Prikaz autora prema GFI poduzeća Koestlin d.d.

U strukturi ukupnih prihoda 91% zauzimaju prihodi od prodaje, ostali poslovni prihodi čine 8% ukupnih prihoda, a ostalih 2% odnosi se na financijske prihode (prihodi od kamata i tečajnih razlika). Odnos je prikazan na sljedećem grafikonu:

Slika 6: Struktura ukupnog prihoda poduzeća Koestlin d.d. s obzirom na izvore stjecanja

Izvor: Izvješće Uprave o stanju i poslovanju društva za 2015. godinu

U 2015. godini od ukupno ostvarenih prihoda u iznosu od 186.776.127,00 kn 93% otpada na poslovne rashode. Strukturu poslovnih rashoda čine 78% materijalni troškovi, 14% troškovi osoblja, 3% amortizacija i 5% ostali troškovi.

4.1.1. Promjena računovodstvene politike iskazivanja zemljišta s modela troška na model revalorizacije na primjeru poduzeća Koestlin d.d.

Poduzeće Koestlin d.d. u svojoj bilančnoj evidenciji ima zemljište vrijednosti 3.822.620 kn koje ne amortizira. Od toga je vrijednost poljoprivrednog zemljišta 881.322 kn, vrijednost građevinskog zemljišta 2.808.097 kn, te parkiralište čija je vrijednost 193.200 kn. Poduzeće Koestlin d.d. iskazuje vrijednost zemljišta primjenom modela troška.

Pretpostavimo da je poduzeće Koestlin d.d. u 2015. godini odlučilo promijeniti politiku iskazivanja zemljišta, odnosno s modela troška prijeći na model revalorizacije.

Primjer: Poduzeće Koestlin d.d. angažiralo je stručnog procjenitelja koji je utvrdio da je fer vrijednost zemljišta koje poduzeće posjeduje porasla, stoga ono provodi revalorizaciju u svojim poslovnim knjigama. Također, pretpostavimo da svi ostali elementi ostaju nepromijenjeni tj. fiksni (pretpostavka *„ceteris paribus"*).

Utvrđena fer vrijednost poljoprivrednog zemljišta je 953.360 kn, fer vrijednost građevinskog zemljišta je 3.037.640 kn, dok je fer vrijednost parkirališta 209.000 kn.

Proknjižit ćemo ovu promjenu kako bismo utvrdili kakva će promjena nastati u financijskim izvještajima, te hoće li ona imati utjecaj na financijski rezultat.

Tablica 14: Obračun revalorizacije zemljišta

	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE	PARKIRALIŠTE
KNJIGOVODSTVENA VRIJEDNOST	881.322	2.808.097	193.200
FER VRIJEDNOST	953.360	3.037.640	209.000
UČINAK REVALORIZACIJE	72.038	229.543	15.800

Izvor: Prikaz autora

Prikaz knjiženja revalorizacije zemljišta na kontima:

0201 - Poljoprivredno zemljište		0200 - Građevinsko zemljište		0205 - Parkiralište	
S° 881.322		S° 2.808.097		S° 193.200	
1) 72.038		2) 229.543		3) 15.800	
953.360		3.037.640		209.000	

93001 - Revalorizacijska rezerva iz procjene poljoprivrednog zemljišta		93000 - Revalorizacijska rezerva iz procjene građevinskog zemljišta		93005 - Revalorizacijska rezerva iz procjene parkirališta	
	72.038 (1		229.543 (2		15.800 (3
	72.038 S°		229.543 S°		15.800 S°

Tablica 15: Stanje u bilanci nakon provedene revalorizacije zemljišta

Naziv pozicije	2015.	2015. nakon promjene politike
DUGOTRAJNA IMOVINA	80.026.752	80.344.132
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	584.478	584.478
Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	584.478	584.478
II. MATERIJALNA IMOVINA	61.035.195	61.352.575
Zemljište	3.882.620	4.200.000
Građevinski objekti	32.089.876	32.089.876
Postrojenja i oprema	16.139.266	16.139.266
Alati, pogonski inventar i transportna imovina	3.200.754	3.200.754
Predujmovi za materijalnu imovinu		0
Materijalna imovina u pripremi	5.722.679	5.722.679
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	18.407.079	18.407.079
IV. POTRAŽIVANJA	0	0
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	0	0
KRATKOTRAJNA IMOVINA	131.257.731	131.257.731
I. ZALIHE	26.080.916	26.080.916
II. POTRAŽIVANJA	65.917.578	65.917.578
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	38.530.426	38.530.426
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	728.811	728.811
PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	2.215.877	2.215.877
UKUPNO AKTIVA	**213.500.360**	**213.817.740**
KAPITAL I REZERVE	129.752.674	130.070.054
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	91.193.200	91.193.200
II. KAPITALNE REZERVE	0	0
III. REZERVE IZ DOBITI	14.526.698	14.526.698
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	3.785.313	4.102.693
V. ZADRŽANA DOBIT	10.943.652	10.943.652
VI. DOBIT POSLOVNE GODINE	9.303.811	9.303.811
REZERVIRANJA	165.400	165.400
DUGOROČNE OBVEZE	23.587.500	23.587.500
KRATKOROČNE OBVEZE	59.648.781	59.648.781
ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	346.005	346.005
UKUPNO PASIVA	**213.500.360**	**213.817.740**

Izvor: Prikaz autora

Kada se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje se iskazuje kao promjena bilance kroz povećanje vrijednosti imovine u aktivi, te direktno kao

povećanje stavke revalorizacijskih rezervi u pasivi, a ne kao prihod. Budući da u ovom primjeru dolazi do promjene računovodstvene politike iskazivanja s modela troška na model revalorizacije, prethodno nije moglo biti iskazano revalorizacijsko povećanje ili smanjenje imovine, čije bi poništavanje izazvalo efekt promjene u računu dobiti i gubitka. Učinak je jednokratan samo u obračunskom razdoblju u kojem dolazi do promjene vrijednosti dugotrajne imovine, odnosno u razdoblju u kojem dolazi do promjene računovodstvene politike naknadnog mjerenja dugotrajne imovine.

Ova promjena dakle ne izaziva učinak na račun dobiti i gubitka, ali izaziva učinak u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti na stavci promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. Izvještaj o ostalom sveobuhvatnom dobitku sastavlja se kao dopuna računu dobiti i gubitka, te uključuje stavke prihoda i rashoda koje se ne priznaju kao dobitak ili gubitak, već kroz kapital odnosno ostali sveobuhvatni dobitak. Efekt koji ova promjena izaziva prikazan je u sljedećoj tablici:

Tablica 16: Stanje u izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti nakon provedene revalorizacije zemljišta

IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVATNOJ DOBITI	2015.	2015. nakon promjene politike
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	9.303.811	9.303.811
II. OSTALA SVEOBUHVATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA	0	317.380
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja		
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine		317.380
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju		
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka		
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu		
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika		
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja		
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVATNU DOBIT RAZDOBLJA		
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	0	317.380
V. SVEOBUHVATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	9.303.811	9.621.191

Izvor: Prikaz autora

Postupkom evidentiranja revalorizacijske rezerve dolazi do pojave oporezive privremene razlike. Pravilnik o porezu na dobit za to navodi sljedeće:

„Revalorizacijska pričuva koja je formirana pri procjeni imovine uključuje se u poreznu osnovicu u poreznom razdoblju u kojem je realizirana, a utvrđuje se u ***svoti povećane amortizacije nastale zbog revalorizacije****. Ostatak revalorizacijske pričuve uključuje se u poreznu osnovicu nakon uništenja, prodaje ili otuđenja na drugi način imovine od koje je revalorizacijska pričuva oblikovana.“*[73]

Budući da je zemljište imovina koja ne podliježe amortizaciji, u ovom slučaju nije došlo do pojave odgođene porezne imovine.

Da se u ovom primjeru radilo o imovini koja podliježe amortizaciji, bilo bi potrebno utvrditi iznos povećane amortizacije zbog revalorizacije, te taj iznos uvrstiti u PD obrazac pod stavku Povećanje dobiti za ostale prihode i druga povećanja dobiti. To bi za posljedicu imalo povećanje dobiti, što bi rezultiralo povećanjem porezne osnovice te posljedično većom poreznom obvezom koja se unosi u račun dobiti i gubitka. Krajnji rezultat bila bi manja dobit razdoblja.

Postupak revalorizacije dugotrajne nematerijalne imovine također se provodi na opisani način.

4.1.2. Računovodstvene politike amortizacije na području dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine poduzeća Koestlin d.d.

Poduzeće Koestlin d.d. obračunava amortizaciju dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine primjenjujući linearnu odnosno pravocrtnu metodu amortizacije. Amortizacija zemljišta se ne provodi. U sljedećoj tablici prikazat ćemo vijek trajanja i stope amortizacije koje primjenjuje društvo s obzirom na različite oblike imovine:

[73] Pravilnik o porezu na dobit, čl. 39., st. 2.

Tablica 17: Očekivani vijek trajanja prema oblicima dugotrajne imovine poduzeća Koestlin d.d.

VRSTA DUGOTRAJNE IMOVINE	VIJEK UPORABE (god)	STOPA AMORTIZACIJE
Softver, uredska, informatička i telekomunikacijska oprema, osobni automobili i transportni uređaji	4	25%
Uredski namještaj	5	20%
Zaštitni znak, postrojenje i strojevi, laboratorijska oprema i oprema za grijanje, mjerni uređaji, plovila	10	10%
Zgrade	40	2,5%

Izvor: Prikaz autora prema bilješkama poduzeća Koestlin d.d.

Amortizacijske stope koje primjenjuje poduzeće Koestlin d.d. u skladu su za Zakonom propisanim stopama. U nastavku ćemo testirati utjecaj primjene različitih vremenskih metoda amortizacije na financijski rezultat poduzeća na izmišljenom primjeru.

Primjer: Pretpostavimo da je poduzeće na kojem se vrši istraživanje u 2015. godini nabavilo stroj u vrijednosti 16.000.000 kn, čiji korisni vijek trajanja iznosi 4 godine. Također, pretpostavimo da svi ostali elementi ostaju nepromijenjeni tj. fiksni (pretpostavka *„ceteris paribus"*). Vrijednost ukupnih prihoda je 188.776.127 kn, vrijednost ostalih rashoda je 171.482.644, dok je vrijednost ukupne imovine 213.500.360 kn.

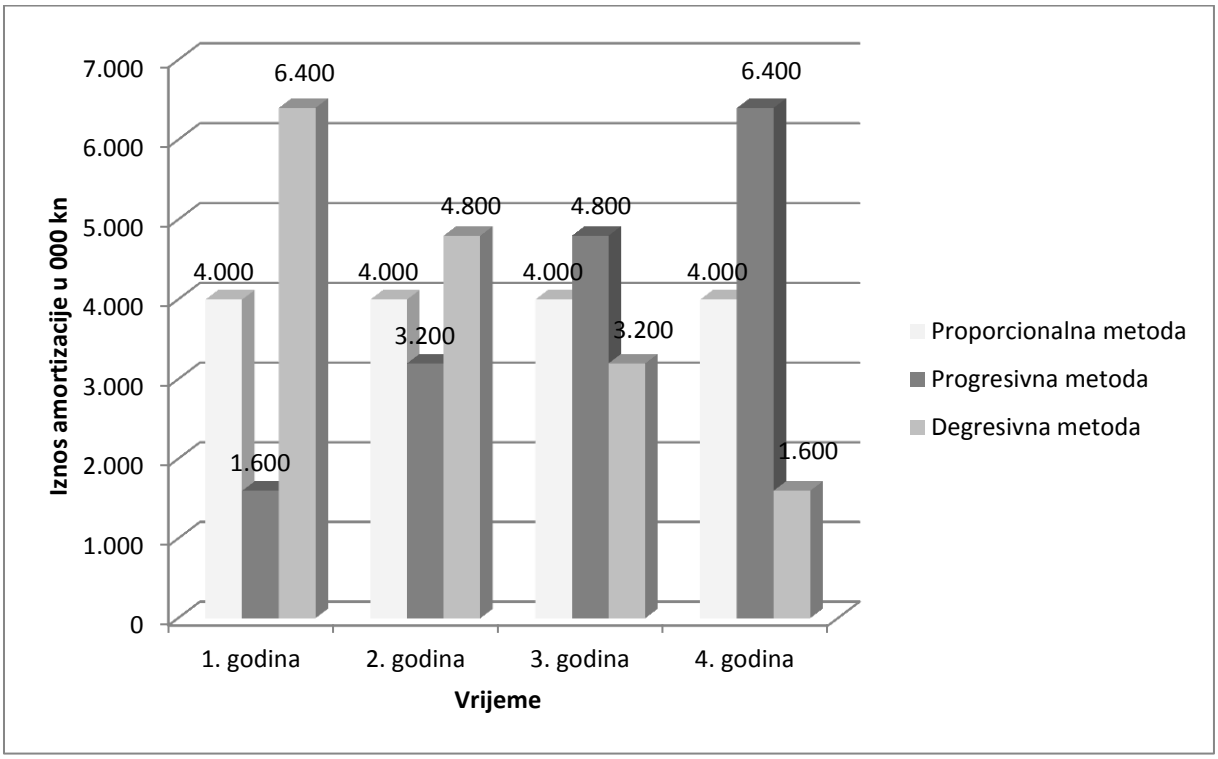
Ovim primjerom testirat ćemo utjecaj triju metoda obračuna amortizacije na ostvarenje financijskog rezultata.

Tablica 18: Iznos amortizacije prema različitim metodama

Vrijeme	Proporcionalna		Progresivna		Degresivna	
	%	iznos	%	iznos	%	iznos
1. godina	25%	4.000.000	10%	1.600.000	40%	6.400.000
2. godina	25%	4.000.000	20%	3.200.000	30%	4.800.000
3. godina	25%	4.000.000	30%	4.800.000	20%	3.200.000
4. godina	25%	4.000.000	40%	6.400.000	10%	1.600.000

Izvor: Prikaz autora

Iz priložene tablice možemo uočiti kako je iznos amortizacije kod primjene proporcionalne metode jednak tijekom cijelog korisnog vijeka trajanja imovine. Kod progresivne metode iznos amortizacije se iz godine u godinu povećava, dok je kod degresivne metode obrnuto, iznos amortizacije kroz razdoblja opada. To je prikazano i na sljedećem grafikonu:

Slika 7: Iznos amortizacije prema različitim metodama u promatranom razdoblju

Izvor: Prikaz autora

Analizirajući pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka (Tablica 19) možemo primijetiti kako je kod primjene **proporcionalne (linearne) metode** amortizacije, iznos amortizacije u cijelom promatranom razdoblju jednak, te kako je bruto dobit također jednaka. U slučaju primjene **progresivne metode**, bruto dobit se iz godine u godinu mijenja, na način da je u prvom razdoblju najveća, a u posljednjem najmanja. Kod primjene **degresivne metode** situacija je obrnuta, bruto dobit je u prvom razdoblju najmanja, dok je u posljednjem najveća.

Tablica 19: Račun dobiti i gubitka kroz promatrana razdoblja

Naziv pozicije	Metoda amortizacije za 1. godinu		
	Proporcionalna	Progresivna	Degresivna
1. UKUPNI PRIHODI	186.776.127	186.776.127	186.776.127
2. UKUPNI RASHODI	175.482.644	173.082.644	177.882.644
a. Amortizacija	4.000.000	1.600.000	6.400.000
b. Ostali rashodi	171.482.644	171.482.644	171.482.644
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (1-2)	**11.293.483**	**13.693.483**	**8.893.483**
Naziv pozicije	**Metoda amortizacije za 2. godinu**		
	Proporcionalna	**Progresivna**	**Degresivna**
1. UKUPNI PRIHODI	186.776.127	186.776.127	186.776.127
2. UKUPNI RASHODI	175.482.644	174.682.644	176.282.644
a. Amortizacija	4.000.000	3.200.000	4.800.000
b. Ostali rashodi	171.482.644	171.482.644	171.482.644
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (1-2)	**11.293.483**	**12.093.483**	**10.493.483**
Naziv pozicije	**Metoda amortizacije za 3. godinu**		
	Proporcionalna	**Progresivna**	**Degresivna**
1. UKUPNI PRIHODI	186.776.127	186.776.127	186.776.127
2. UKUPNI RASHODI	175.482.644	176.282.644	174.682.644
a. Amortizacija	4.000.000	4.800.000	3.200.000
b. Ostali rashodi	171.482.644	171.482.644	171.482.644
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (1-2)	**11.293.483**	**10.493.483**	**12.093.483**
Naziv pozicije	**Metoda amortizacije za 4. godinu**		
	Proporcionalna	**Progresivna**	**Degresivna**
1. UKUPNI PRIHODI	186.776.127	186.776.127	186.776.127
2. UKUPNI RASHODI	175.482.644	177.882.644	173.082.644
a. Amortizacija	4.000.000	6.400.000	1.600.000
b. Ostali rashodi	171.482.644	171.482.644	171.482.644
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (1-2)	**11.293.483**	**8.893.483**	**13.693.483**

Izvor: Prikaz autora

Ako se rezultat poslovanja promatra u kratkom razdoblju (npr. godina dana) tada odabrana metoda amortizacije može bitno utjecati na korisnika financijskih izvještaja jer je financijski rezultat nejednak, te uvelike ovisi o odabranoj metodi amortizacije. No ukoliko se promatra kroz duži vremenski period tada je jasno da različite metode amortizacije omogućavaju prebacivanje poslovnog rezultata iz jednog razdoblja u drugo, što u konačnici rezultira jednakim iznosom dobiti. Djelovanje učinka promjene metode obračuna amortizacije traje do kraja vijeka trajanja imovine. Navedeno ćemo prikazati u sljedećoj tablici:

Tablica 20: Alokacija financijskog rezultata po metodama u promatranom razdoblju

Godina	Proporcionalna	Progresivna	Degresivna
1.	11.293.483	13.693.483	8.893.483
2.	11.293.483	12.093.483	10.493.483
3.	11.293.483	10.493.483	12.093.483
4.	11.293.483	8.893.483	13.693.483
Ukupno	45.173.932	45.173.932	45.173.932

Izvor: Prikaz autora

Usporednim prikazom financijskog rezultata možemo uočiti kako je ukupan financijski rezultat u cjelokupnom promatranom razdoblju jednak, dok je njihov raspored nejednak i ovisi isključivo o odabranoj politici amortizacije.

Odabirom različitih računovodstvenih politika amortizacije može se znatno utjecati na poslovni rezultat u tekućem tj. kratkom razdoblju čime je potvrđena postavljena hipoteza koja glasi:

H_1: Računovodstvene politike dugotrajne imovine imaju utjecaj na financijski rezultat.

Međutim, u dugom razdoblju ta hipoteza će se odbaciti jer primjena različitih metoda amortizacije omogućava seljenje poslovnog rezultata kroz vijek trajanja imovine ali je njihov ukupan financijski rezultat u konačnici jednak.

4.2. Istraživanje na temelju uzorka

Za potrebe istraživanja ovog rada u bazu podataka odabrano je 7 velikih hrvatskih poduzeća, koja su ustrojena kao dionička društva iz prerađivačke industrije, čija je glavna djelatnost proizvodnja prehrambenih proizvoda.

To su redom: Dukat d.d., Koestlin d.d., Kraš d.d., Ledo d.d., Podravka d.d., Zvečevo d.d. i Zvijezda d.d.

Analizom financijskih izvještaja navedenih poduzeća došli smo do podataka koju metodu obračuna amortizacije koriste, te koji model vrednovanja dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. To je sintetizirano u sljedećoj tablici:

Tablica 21: Računovodstvene politike po odabranim poduzećima

NAZIV PODUZEĆA	AMORTIZACIJA	NEMATERIJALNA IMOVINA	MATERIJALNA IMOVINA	
			OSTALA MATERIJALNA IMOVINA	ZEMLJIŠTE
DUKAT d.d.	linearna	model troška	model troška	/
KOESTLIN d.d.	linearna	model troška	model troška	/
KRAŠ d.d.	linearna	model troška	model troška	/
LEDO d.d.	linearna	model troška	model troška	model revalorizacije
PODRAVKA d.d.	linearna	model troška	model troška	/
ZVEČEVO d.d.	linearna	model troška	model troška	model revalorizacije
ZVIJEZDA d.d.	linearna	model troška	model troška	/

Izvor: Prikaz autora prema bilješkama promatranih poduzeća

Unatoč dozvoljenom izboru metoda amortizacije koje pružaju MSFI-evi, uočavamo kako sva odabrana poduzeća koriste linearnu tj. pravocrtnu metodu amortizacije, što se može objasniti činjenicom da je prema Zakonu o porezu na dobit to jedina porezno priznata metoda amortizacije. Nijedno poduzeće ne amortizira zemljište.

Po pitanju vrednovanja dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine sva promatrana poduzeća koriste istu metodu vrednovanja - model troška, odnosno iskazuju imovinu po povijesnom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrijednosti. Odgovor na ovakva zapažanja može ležati u činjenici da poduzeća koja primjenjuju model revalorizacije za vrednovanje dugotrajne imovine imaju lošije pokazatelje uspješnosti poslovanja, što ih stavlja u lošiji položaj pri različitim usporedbama.

Jedina uočena razlika je kod poduzeća Ledo d.d. i Zvečevo d.d. koja zemljište iskazuju prema modelu revalorizacije što znači prema utvrđenoj fer vrijednosti od strane ovlaštenog procjenitelja. Poduzeće Zvečevo d.d. posljednji je put provelo revalorizaciju zemljišta 2013. godine, dok je poduzeće Ledo d.d. posljednju revalorizaciju zemljišta provelo u 2015. godini.

U nastavku ćemo analizirati utjecaj promjene stope amortizacije na financijski rezultat na primjeru izabranih dioničkih društava u Republici Hrvatskoj. Istražit ćemo kako se kreću troškovi amortizacije odabranih poduzeća za razdoblje od 2011. – 2015. godine.

U sljedećoj tablici prikazano je kretanje troška amortizacije i dugotrajne imovine u promatranom razdoblju za odabrana poduzeća:

Tablica 22: Kretanje troška amortizacije usporedno s kretanjem dugotrajne imovine na primjeru odabranih dioničkih društava za razdoblje od 2011. – 2015.

PODUZEĆA	Iznosi u 000 kn									
	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	AMORTIZACIJA	DUGOTRAJNA IMOVINA	AMORTIZACIJA	DUGOTRAJNA IMOVINA	AMORTIZACIJA	DUGOTRAJNA IMOVINA	AMORTIZACIJA	DUGOTRAJNA IMOVINA	AMORTIZACIJA	DUGOTRAJNA IMOVINA
Dukat d.d.	45.706	898.921	44.118	911.131	39.552	1.185.462	35.398	1.160.656	32.875	1.220.554
Koestlin d.d.	7.563	86.746	7.416	90.495	7.031	79.866	6.531	75.971	5.990	80.027
Kraš d.d.	41.830	679.685	41.780	640.950	36.880	606.888	36.170	569.472	34.557	564.012
Ledo d.d.	32.004	433.465	31.086	1.315.402	30.706	1.365.082	31.169	1.440.046	34.758	1.433.733
Podravka d.d.	*	*	85.505	1.479.050	84.985	1.216.974	76.457	1.316.850	84.203	1.894.605
Zvečevo d.d.	3.569	123.207	3.612	142.519	3.866	197.220	4.051	198.802	4.138	189.901
Zvijezda d.d.	20.661	836.057	16.984	835.128	17.061	823.604	17.444	812.878	16.010	774.303

Izvor: Prikaz autora

Analizirajući navedene podatke vidljivo je da Dukat d.d., Koestlin d.d. i Kraš d.d. bilježe pad vrijednosti troška amortizacije, odnosno smanjenje vrijednosti trošenja dugotrajne imovine, dok Zvečevo d.d. jedino među promatranim poduzećima bilježi porast troška amortizacije. Ledo d.d., Podravka d.d. i Zvijezda d.d. imaju oscilacije vrijednosti troška amortizacije u promatranom razdoblju.

Budući da je iznos troška amortizacije direktno vezan uz dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu bitno je sagledati odnos troška amortizacije i dugotrajne imovine što je prikazano u sljedećoj tablici:

Tablica 23: Struktura troška amortizacije u odnosu na dugotrajnu imovinu na primjeru odabranih dioničkih društava za razdoblje od 2011. – 2015.

PODUZEĆA	Struktura troška amortizacije				
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Dukat d.d.	5,085%	4,842%	3,336%	3,050%	2,693%
Koestlin d.d.	8,719%	8,195%	8,803%	8,597%	7,485%
Kraš d.d.	6,154%	6,518%	6,077%	6,351%	6,127%
Ledo d.d.	7,383%	2,363%	2,249%	2,164%	2,424%
Podravka d.d.	*	5,781%	6,983%	5,806%	4,444%
Zvečevo d.d.	2,897%	2,534%	1,960%	2,038%	2,179%
Zvijezda d.d.	2,471%	2,034%	2,072%	2,146%	2,068%

Izvor: Prikaz autora

Kada se promatra struktura troška amortizacije u odnosu na dugotrajnu imovinu možemo primijetiti kako u poduzećima Dukat d.d. i Ledo d.d. dolazi do smanjenja troška amortizacije odnosno smanjenja trošenja dugotrajne imovine.

U nastavku ćemo pobliže analizirati utjecaj promjene stope amortizacije na primjeru Dukat d.d. kod kojeg dolazi do smanjenja trošenja vrijednosti dugotrajne imovine.

Budući da ni u jednom promatranom poduzeću ne dolazi do povećanja trošenja dugotrajne imovine, odnosno povećanja troška amortizacije (promatrajući strukturu troška amortizacije u odnosu na dugotrajnu imovinu), za primjer blagog povećanja promatrat ćemo poduzeće Zvečevo d.d. koje u prva tri razdoblja bilježi pad, ali u posljednja dva rast (ukoliko promatramo apsolutni iznos amortizacije rast je stalno prisutan).

Također valja istaknuti kako oba poduzeća bilježe porast vrijednosti dugotrajne imovine u promatranom razdoblju.

U sljedeća dva primjera analizirat ćemo utjecaj promjene obračuna amortizacije uspoređujući realno stanje i stanje pod pretpostavkom da do promjene stope amortizacije iz 2011. godine nije došlo, odnosno na temelju postotka temeljenog na strukturi troška amortizacije u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine izračunat će se amortizacija za preostale godine.

Primjer: Dukat d.d.

Tablica 24: Iznos realne amortizacije i amortizacije obračunate s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Amortizacija (realna)	45.706	44.118	39.552	35.398	32.875
Amortizacija (stopa iz 2011.)	45.706	46.327	60.275	59.014	62.060

Izvor: Prikaz autora

U tablici je vidljiva promjena iznosa amortizacije koja je obračunata primjenom različite stope amortizacije. Smanjenjem amortizacije utječe se na smanjenje rashoda što direktno utječe na poslovni rezultat.

Tablica 25: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz realan iznos amortizacije u 000 kn za poduzeće Dukat d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1. Ukupni prihodi	1.872.790	1.787.407	1.684.592	1.711.878	1.695.071
2. Ukupni rashodi	1.727.784	1.693.754	1.679.740	1.636.826	1.613.108
a. Amortizacija (realna)	45.706	44.118	39.552	35.398	32.875
b. Ostali rashodi	1.682.078	1.649.636	1.640.188	1.601.428	1.580.233
3. Dobit/Gubitak prije oporezivanja (1.-2.)	145.006	93.653	4.852	75.052	81.963

Izvor: Prikaz autora

Tablica 26: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1. Ukupni prihodi	1.872.790	1.787.407	1.684.592	1.711.878	1.695.071
2. Ukupni rashodi	1.727.784	1.695.963	1.700.463	1.660.442	1.642.293
a. Amortizacija (stopa iz 2011.)	45.706	46.327	60.275	59.014	62.060
b. Ostali rashodi	1.682.078	1.649.636	1.640.188	1.601.428	1.580.233
3. Dobit/Gubitak prije oporezivanja (1.-2.)	145.006	91.444	-15.871	51.436	52.778

Izvor: Prikaz autora

Tablica 27: Usporedni prikaz dobiti/gubitka prije poreza sa realno obračunatom amortizacijom i uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Dobit/gubitak prije poreza (tablica 25)	145.006	93.653	4.852	75.052	81.963
Dobit/gubitak prije poreza (tablica 26)	145.006	91.444	-15.871	51.436	52.778
Razlika	0	2.209	20.723	23.616	29.185

Izvor: Prikaz autora

Promatranjem dvije verzije računa dobiti i gubitka uočavamo različite poslovne rezultate. Realno obračunata amortizacija se iz razdoblja u razdoblje smanjuje, što se direktno odražava na snižavanje ukupnih rashoda te povećanje poslovnog rezultata.

Obračunom amortizacije s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine uočavamo da se iznos amortizacije iz razdoblja u razdoblje povećava, što utječe na povećanje ukupnih rashoda te snižavanje poslovnog rezultata.

U tablici 27 najjasnije je prikazano kako primjena različite politike amortizacije značajno može utjecati na poslovni rezultat, odnosno do kolike razlike dolazi u primjeru poduzeća Dukat d.d. te kako se može manipulirati poslovnim rezultatom.

Primjer: Zvečevo d.d.

Tablica 28: Iznos realne amortizacije i amortizacije obračunate s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Amortizacija (realna)	3.569	3.612	3.866	4.051	4.138
Amortizacija (stopa iz 2011.)	3.569	4.128	5.713	5.759	5.501

Izvor: Prikaz autora

U tablici je vidljiva promjena iznosa amortizacije koja je obračunata primjenom različite stope amortizacije. Povećanjem amortizacije utječe se na povećanje rashoda što direktno utječe na smanjenje poslovnog rezultata.

Tablica 29: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz realan iznos amortizacije u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1. Ukupni prihodi	204.878	194.548	165.095	151.532	161.779
2. Ukupni rashodi	203.276	211.313	178.539	169.746	171.007
a. Amortizacija (realna)	3.569	3.612	3.866	4.051	4.138
b. Ostali rashodi	199.707	207.701	174.673	165.695	166.869
3. Dobit/Gubitak prije oporezivanja (1.-2.)	1.602	-16.765	-13.444	-18.214	-9.228

Izvor: Prikaz autora

Tablica 30: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1. Ukupni prihodi	204.878	194.548	165.095	151.532	161.779
2. Ukupni rashodi	203.276	211.829	180.386	171.454	172.370
a. Amortizacija (stopa iz 2011.)	3.569	4.128	5.713	5.759	5.501
b. Ostali rashodi	199.707	207.701	174.673	165.695	166.869
3. Dobit/Gubitak prije oporezivanja (1.-2.)	1.602	-17.281	-15.291	-19.922	-10.591

Izvor: Prikaz autora

Tablica 31: Usporedni prikaz dobiti/gubitka prije poreza sa realno obračunatom amortizacijom i uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d.

Opis	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Dobit/gubitak prije poreza (tablica 29)	1.602	-16.765	-13.444	-18.214	-9.228
Dobit/gubitak prije poreza (tablica 30)	1.602	-17.281	-15.291	-19.922	-10.591
Razlika	0	516	1.847	1.708	1.363

Izvor: Prikaz autora

Promatrajući ova dva računa dobiti i gubitka uočavamo različite poslovne rezultate. Menadžment poduzeća Zvečevo d.d. svojom odlukom o povećanju iznosa amortizacije smanjio je poslovnu dobit poduzeća putem povećanja rashoda.

Obračunom amortizacije s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine uočavamo da se iznos amortizacije iz razdoblja u razdoblje također povećava, što uzrokuje jednake posljedice.

U tablici 31 najjasnije je prikazano kako primjena različite politike amortizacije značajno može utjecati na poslovni rezultat, odnosno do kolike razlike dolazi u primjeru poduzeća Zvečevo d.d. te kako se može manipulirati poslovnim rezultatom. Menadžment je svojom odlukom o računovodstvenoj politici amortizacije uspio prebaciti poslovni rezultat na buduća obračunska razdoblja, čime se odgađa porezna obveza.

5. ZAKLJUČAK

Poslovanje poduzeća temelji se na unaprijed definiranim ciljevima koji se žele ostvariti. Kako bi se ti ciljevi realizirali svi važni segmenti poduzeća moraju svoj rad podrediti njihovu ostvarenju. Zbog toga se utvrđuje poslovna politika poduzeća kojom se definira ključ poslovanja i razvoja te se ona raščlanjuje na sva važna područja poslovanja.

Računovodstvene politike predstavljaju bitan instrument provođenja poslovne politike. Budući da su financijski izvještaji finalni proizvod računovodstva, temeljno pitanje računovodstvenih politika je problematika procjene pozicija financijskih izvještaja. Potpuni set financijskih izvještaja čine bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama kapitala, izvještaj o novčanim tokovima, te bilješke. Upravo se u bilješkama uz financijske izvještaje prezentiraju informacije koje nisu sadržane u ostalim izvještajima. Jedna takva informacija je ona o računovodstvenim politikama.

Jedan od temeljnih elemenata financijskih izvještaja jest imovina kojom se poduzeće koristi u obavljanju svoje djelatnosti, a nalazimo je u aktivi bilance. Najvažnije računovodstvene politike kojima se poduzeće koristi pri evidentiranju dugotrajne imovine odnose se na način mjerenja odnosno iskazivanja, kao i na sam postupak trošenja odnosno amortizacije.

U ovom radu istraživanje je provedeno na području dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine poduzeća koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda. Dugotrajna imovina predstavlja resurs u vlasništvu poduzeća, koji mu služi za obavljanje djelatnosti, vrijednost joj se može pouzdano izmjeriti, te se od njenog korištenja očekuje pritjecanje ekonomskih koristi. Korištenjem imovina se troši i postupno gubi svoju vrijednost, što predstavlja trošak za poduzeće.

Analiziranjem izvještaja promatranih poduzeća te korištenjem metode simulacije došli smo do zaključka da se računovodstvenim politikama dugotrajne imovine može utjecati na visinu financijskog rezultata u kratkom roku, dok je u dugom roku taj utjecaj tek neznatan što pokazuju i rezultati dobiveni ovim istraživanjem. Time su postavljene hipoteze, koje su glasile:

> *$H_{1.1}$: Računovodstvene politike dugotrajne nematerijalne imovine imaju utjecaj na financijski rezultat,*

$H_{1.2}$: Računovodstvene politike dugotrajne materijalne imovine imaju utjecaj na financijski rezultat,

u kratkom roku potvrđene, dok su u dugom roku opovrgnute.

LITERATURA

Knjige:

1. Avelini Holjevac, I. et. al. (1993): Računovodstvo poduzetnika, RRIF, Zagreb
2. Belak, V., Vudrić, N. (2012): Osnove suvremenog računovodstva, Belak excellens d.o.o., Zagreb
3. Buble, M. (2006): Osnove menadžmenta, Sinergija, Zagreb
4. Mencer, I. (2003): Strateški menadžment i poslovna politika, Vitagraf, Rijeka
5. Štahan, M. et. al. (2014): Računovodstvo trgovačkih društava prema HSFI i MSFI, Tiskara Zelina d.d., Sveti Ivan Zelina
6. Vašiček, V. et. al. (1995): Računovodstvo dugotrajne imovine – priručnik, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb
7. Žager, K. et. al. (2008): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb
8. Žager, K., Dečman, N. (2015): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Članci:

1. Cirkveni Filipović, T. (2016): Izmjene i dopune novog Zakona o računovodstvu, RRIF, br. 1/16, Zagreb, str. 19-24.
2. Ježovita, A. (2015): Pregled promjena u Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, RIF, br. 11/15, Zagreb, str. 13-23.
3. Mamić Sačer, I. (2014): Računovodstveni tretman softvera, RIF, br. 8/14, Zagreb, str. 10-12.
4. Pisačić M., Perčević, H. (2012): Utjecaj računovodstvene politike amortizacije na financijski položaj i uspješnost dioničkih društava u RH, RIF, br. 4/12, Zagreb, str. 28-36.
5. Pretnar Abičić, S. (2015): Primjeri ulaganja u nekretnine, RIF, br. 3/15, Zagreb, str. 62-73.
6. Ramljak B. (2011): Računovodstvene politike – utjecaj na izgled financijskih izvještaja, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split
7. Švigir, A. (2009): Računovodstvene politike i njihov utjecaj na poslovni i porezni rezultat, RRIF, br. 12/09, Zagreb, str. 25-30.

8. Tušek, B. (2011): Računovodstveni tretman dugotrajne nematerijalne imovine, RIF, br. 11/11, Zagreb, str. 38-46.

Zakoni/Pravilnici:

1. Narodne novine, (2009): Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136.
2. Narodne novine, (2014): Zakon o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 143.
3. Narodne novine, (2015): Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 137.
4. Narodne novine, (2015): Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 134.
5. Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78.

Materijali s predavanja:

1. Pervan, I. (2014): Računovodstveni standardi, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split

Internet izvori:

http://www.fina.hr/

http://www.hanfa.hr

http://www.limun.hr

http://www.osfi.hr

http://zse.hr

POPIS TABLICA I SLIKA

Popis tablica:

Tablica 1: Kriterij za klasifikaciju poduzetnika prema novom ZOR-u 19
Tablica 2: Kriterij za klasifikaciju grupa poduzetnika prema novom ZOR-u 19
Tablica 3: Politika iskazivanja nematerijalne imovine prema MSFI i HSFI 28
Tablica 4: Početno mjerenje nematerijalne imovine ovisno o vrsti stjecanja 29
Tablica 5: Politika iskazivanja goodwilla prema MSFI i HSFI 32
Tablica 6: Izračun goodwilla prema MSFI 32
Tablica 7: Izračun goodwilla prema HSFI 32
Tablica 8: Politika iskazivanja dugotrajne materijalne imovine prema MSFI i HSFI 34
Tablica 9: Politika iskazivanja ulaganja u nekretnine prema MSFI i HSFI 38
Tablica 10: Politika iskazivanja biološke imovine i poljoprivrednih proizvoda prema MSFI i HSFI 40
Tablica 11: Stope amortizacije propisane Zakonom o porezu na dobit 42
Tablica 12: Bilanca poduzeća Koestlin d.d. 44
Tablica 13: Račun dobiti i gubitka poduzeća Koestlin d.d. 46
Tablica 14: Obračun revalorizacije zemljišta 48
Tablica 15: Stanje u bilanci nakon provedene revalorizacije zemljišta 49
Tablica 16: Stanje u izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti nakon provedene revalorizacije zemljišta 50
Tablica 17: Očekivani vijek trajanja prema oblicima dugotrajne imovine poduzeća Koestlin d.d. 52
Tablica 18: Iznos amortizacije prema različitim metodama 52
Tablica 19: Račun dobiti i gubitka kroz promatrana razdoblja 54
Tablica 20: Alokacija financijskog rezultata po metodama u promatranom razdoblju 55
Tablica 21: Računovodstvene politike po odabranim poduzećima 56
Tablica 22: Kretanje troška amortizacije usporedno s kretanjem dugotrajne imovine na primjeru odabranih dioničkih društava za razdoblje od 2011. – 2015. 57
Tablica 23: Struktura troška amortizacije u odnosu na dugotrajnu imovinu na primjeru odabranih dioničkih društava za razdoblje od 2011. – 2015. 57
Tablica 24: Iznos realne amortizacije i amortizacije obračunate s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d. 58

Tablica 25: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz realan iznos amortizacije u 000 kn za poduzeće Dukat d.d. 59
Tablica 26: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d. 59
Tablica 27: Usporedni prikaz dobiti/gubitka prije poreza sa realno obračunatom amortizacijom i uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Dukat d.d. 59
Tablica 28: Iznos realne amortizacije i amortizacije obračunate s nepromijenjenom strukturom u odnosu na dugotrajnu imovinu iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d. 60
Tablica 29: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz realan iznos amortizacije u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d. 60
Tablica 30: Pojednostavljeni prikaz računa dobiti i gubitka uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d. 61
Tablica 31: Usporedni prikaz dobiti/gubitka prije poreza sa realno obračunatom amortizacijom i uz nepromijenjenu strukturu troška amortizacije iz 2011. godine u 000 kn za poduzeće Zvečevo d.d. 61

Popis slika:

Slika 1: Odnos računovodstvenih politika i poslovne politike 8
Slika 2: Odnos računovodstvenih pretpostavki, načela i standarda 12
Slika 3: Podjela dugotrajne imovine 26
Slika 4: Primjena odgovarajućih standarda za priznavanje i mjerenje nekretnina 37
Slika 5: Struktura izvora imovine poduzeća Koestlin d.d. 45
Slika 6: Struktura ukupnog prihoda poduzeća Koestlin d.d. s obzirom na izvore stjecanja 47
Slika 7: Iznos amortizacije prema različitim metodama u promatranom razdoblju 53

SAŽETAK

Cilj diplomskog rada je bio utvrditi može li se promjenama računovodstvenih politika dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine utjecati na financijski rezultat.

Kako bi se to potvrdilo definiran je pojam i značaj računovodstvenih politika, standardi i načela na kojima se one temelje, te njihovo područje primjene. Istražen je zakonodavni i regulatorni okvir koji uređuje računovodstvo i financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj. Također su teorijski obrađene računovodstvene politike koje se primjenjuju na području dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, te je provedeno istraživanje njihove promjene i utjecaja na financijski rezultat.

Ovim radom dokazano je da računovodstvene politike dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine imaju mogućnost kreiranja financijskog rezultata u kratkom roku, dok u dugom roku taj utjecaj ne postoji nego je samo moguće utjecati na vremenski raspored neto dobiti u ukupnom razdoblju.

Ključne riječi: dugotrajna imovina, računovodstvene politike, financijski rezultat.

SUMMARY

The aim of the thesis was to determine whether changes in accounting policies of tangible and intangible assets will affect the financial results.

In order to confirm the defined concept and importance of the accounting policies, standards and principles on which they are based and their scope. Researched is the legislate and regulatory framework governing the accounting and financial reporting in the Republic of Croatia. Accounting policies applied in the field of tangible and intangible assets, and the research determined their application, changes and impact on the final financial result are also theoretically handled.

This work demonstrated that the accounting policies of tangible and intangible assets have the ability to create financial results in the short term, however, in the long term, the only possible affect is to affect the timing of the net income period.

Keywords: fixed assets, accounting policies, financial results.